

36633

80/60

NAŠI LIBERALCI

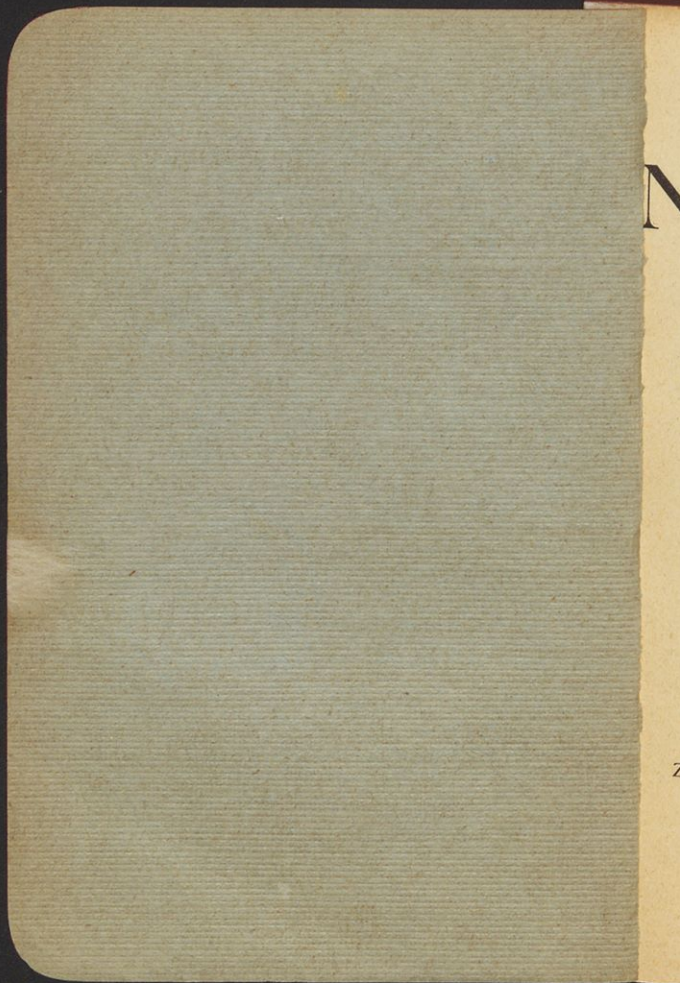
Prvi snopič:

Liberalna „vera“.

Ljubljana, 1902.

Založilo in na svitlo dalo „Obrambno društvo“.
Tiskala Katoliška Tiskarna.

NAŠI LIBERALCI

Prvi snopič:

Liberalna „vera“.

Ljubljana, 1902.

Založilo in na svitlo dalo „Obrambno društvo“.

Tiskala Katoliška Tiskarna.

030023037

Uvod.

»Obrambno društvo« v Ljubljani ima namen braniti verne Slovence zlasti pred napadi liberalnih časnikov. Hkrati pa na svitlo daje tudi knjige in knjižice svojim članom in poštenim Slovencem v pouk in razjasnilo.

S knjižico, katero pošiljamo v deželo, smo hoteli pojasniti vsem dobromislečim, ki so kdaj zagovarjali naše liberalce, da z liberalci ne more iti, kdor je poštenega, krščanskega srca. Želeli bi, da bi se knjižica, ki jo je napisal odličen Slovenec, razširila do zadnje hiše na skrajnem pogorju. Prosimo torej, naj jo vsakdo, ki čuti z nami, širi med našim ljudstvom.

V Ljubljani na praznik sv. Možorja in Fort. 1902.

Obrambno društvo.

1. Kaj hoče ta knjižica?

Dve stranki se borita med Slovenci: katoliško-narodna stranka in pa liberalna stranka. Katoliško-narodna stranka se drži vere naših očetov in se bori za ljudske koristi, liberalna stranka pa napada katoliško vero, razdvaja naš narod in pohujšuje naše ljudstvo.

Zato je pa tudi ljubljanski knezoškof očitno v pastirskem listu povedal, **da je liberalizem greh.**¹⁾ Pri volilnem shodu v Kostanjevici pa je pred zbrano množico trdil vodja liberalne stranke:

„Liberalizem je greh! To se vam trobi . . . s cerkvenih lec. Jaz pa pravim, kdor kaj takega trdi, ta laže, ne govori resnice.“²⁾

Drzna je ta beseda. Očitati vsem duhovnikom, da lažejo, da, še celo škofu vreči v obraz, da laže, to je nekaj takega, da izziva odgovor. In ta odgovor hočemo dati ne le dotičnemu voditelju liberalne stranke, ampak celemu ljudstvu slovenskemu, od-

¹⁾ „Škof. list“ 1901, str. 85. — ²⁾ „Slov. Narod“ 1901, št. 205.

govor, iz katerega bodete videli, da ima prav, popolnoma prav naš knezoškof, ko kliče ljudstvu: Liberalizem je greh!

Dokazali pa bomo vse iz „Slovenskega Naroda“, kjer se tiskajo govori, spisi in dopisi liberalnih vodjev in njih pristašev. Iz tega vira bomo pač najboljše spoznali, kaj nameravajo naši liberalci.

2. Volivcem.

Volivni odbor „narodno - napredne“ ali liberalne stranke je 22. avgusta pred volitvami izdal oklic slovenskim deželnozborskim volivcem.¹⁾ V tem oklicu stoji dobesedno to-le:

„Ti možje — namreč možje katoliško-narodne stranke — naj vam bodo izgled, da so železne verige rimskega klerikalizma trdnejše celo od naravnega čuta, poštenja in sramu, in da bo trikrat gorje onemu narodu, ki se bo dal ukleniti v te verige. In na Vas, slovenski volilci, je, da odvrnete to nevarnost od milega našega naroda. Boj do noža napovejte tudi Vi onemu zmaju, ki je opustošil cvetočo Špansko v jezuitsko puščavo. In nobenih ozirov več do njegovih, četudi neprosto-voljnih sužnje, ki so v zadnjih dnevih zaigrali

¹⁾ „Slov. Narod“ 1901, št. 191.

tudi pravico do osebnega spoštovanja, naj potem gospodarijo v deželni hiši kranjski ali pa v knezoškofijski palači ljubljanski. Zoper gadov pik bilo je še vedno najboljše sredstvo izžiganje rane, četudi na lastnem telesu. Možje volilci, ne strašite se boja . . . pod rimski nož narod slovenski ne sme. Sicer bi ne bil vreden življenja. Ta trdna za-vest, da mu je sojeno boljše življenje, nego pod zakrivljeno palico rimskega nasilstva, naj Vas jači in navduši za ta boj.“

Tako je govorila liberalna stranka slovenskim volivcem. Le dobro premislite besede in nauke tega oklica! Kaj pa je to: „železne verige rimskega klerikalizma“? Kaj je to: „zakrivljena palica nasilstva“? In kaj je: „oni zmaj, ki je opustošil Špansko in kateremu morate napovedati boj do noža“?

Čudne besede to, kaj ne! V jeziku liberalnih mož je to ona vrhovna oblast, katero ima rimski papež nad vso cerkvijo in s papežem škofje nad posameznimi škofijami, to je oblast svete rimsko-katoliške cerkve kot učiteljice in voditeljice vseh ljudi, vseh stanov in vseh narodov. Tej oblasti se mora vsakdo pokoriti; nihče ne sme učiti nauk, katere bi ona zavrgla, nihče ne sme hoditi ali še celo druge voditi po potih, katere bi ona obsodila. A liberalni možje pa ravnó tega

ne morejo prenašati; o Bogu in večnosti bi radi po svoje mislili, govorili in učili; življenje pa hočejo uravnati brez Boga in brez ozira na večnost. Ker pa cerkev tega ne pusti, ampak obsoja take nazore, ker cerkev posebno brani Vas, verno, krščansko ljudstvo, da Vas ne zapeljejo taki ljudje od Boga v svoje grde zmote, zato govoré o „verigah“, zato Vam pišejo o „rimskem nasilstvu“, zato o „zmaju, kateremu se mora napovedati boj do noža“.

Vprašujemo Vas, odkod pa ima cerkev to oblast, zoper katero se zaletujejo „napredni“ možje z vso silo? Ali ni od Boga? ali ni od Gospoda Jezusa Kristusa? Zoper Boga se torej borí oni, ki se vojskuje proti tej oblasti. Ali ni greh tako hujskanje zoper Boga in zoper našega Odrešenika? Saj to se ne pravi nič drugega, kakor: upirati se Bogu! Če stori veliko hudodelstvo oni, ki se uprè cesarju in njegovi oblasti, koliko hudodelstvo stori šele mož, stori stranka, ki hujska narod zoper Boga, torej ona stranka, ki je tudi Vas hotela zapeljati pri votitvah k uporú proti Bogu?!

3. „Naša stranka.“

Ta napis nosi pet člankov v „Slov. Narodu“.¹⁾ Mislim, izraženim v teh člankih, noben liberallec ni oporekal. Zato sodimo, da so res misli stranke, namreč liberalne stranke. Oglejmo si jih!

Ta člankar dokazuje, kako silno neveden je v narodnogospodarskih vprašanjih. A o teh zgodovinskih zmotah ne maramo razpravljati. Pač pa Vam hočemo in moramo zavreči nekatere trditve, katere se tičejo sv. cerkve in cerkvenega življenja.

a) Neoženjenost in devištvo.

Takoj v prvem članku piše liberallec²⁾:

„V utrditev svojega gospodarstva ločilo je višje duhovenstvo duhovnika od familije s celibatom (namreč z zapovedjo, da se duhovnik ne sme ženiti); ustvarilo si je cerkveno vodstvo s tem udano vojaštvo, ki ima le koristi svojega stanú pred očmi . . . Da mu življenja ne zagreni, izreklo se je, da celibat (namreč neoženjenost) ni isto, kar je devištvo. Kar bi bilo za druge greh, za neoženjenega duhovnika ni (Sv. Liguori).“

1) „Slov. Narod“ 1901, št. 186., 188., 189, 190.

2) „Slov. Narod“ št. 186.

Koliko neresnice, koliko zlobno izmišljene laži je v teh stavkih! Koliko krivice proti cerkvi in proti duhovskemu stanu! Torej papeži in škofje da „so si neoženjenost duhovnikov izmislili samo zato, da utrdijo svojo neopravičeno oblast“? In čujte: „Duhovnik da mora ostati neoženjen, toda na deviško življenje pa da ni navezan; kar je za druge greh, zanj da ni greh“?

Kaj je res na tem? Treba je pogledati le nekoliko v zgodovino, pa se prepričamo, da je zdržno življenje od prvih časov tesno združeno z duhovniškim stanom. Res, iz početka so v duhovnike posvečevali večinoma le že prej oženjene može, ker je bilo premalo neoženjenih, in ker je zaradi prevelike razuzdanosti v rimskem cesarstvu bilo prepovedano, da bi kdo ostal neoženjen. Toda možje-duhovniki so po sprejetem mašniškem posvečenju živeli zdržno. Vedno večje pa nahajamo število duhovnikov, ki niso nikdar bili oženjeni, ampak so živeli vedno deviško.

Izpočetka ni bilo nobene pisane postave za neoženjenost duhovnikov in za njihovo zdržno življenje. Tedaj je gorela navdušena ljubezen do krščanskih vzorov in

mного jih je iz ljubezni do Jezusa ostalo deviških; posebno duhovniki so v tem posnemali deviškega svojega Gospoda. V petem stoletju pa že beremo postave, ki duhovnikom odločno zabranjujejo ženitev. V cerkev se je vgnezdila večja mlačnost, in tudi duhovniki so postali bolj mlačni in se zato začeli ženiti. V izhodni cerkvi se je dopustila ženitev pred mašniškim posvečenjem; v zapadni cerkvi se pa to ni dopuščalo. In ko se je v X. in v XI. stoletju množilo število oženjenih duhovnikov, so začeli papeži ostreje postopati; vernikom so prepovedali, da ne smejo iti k sveti maši oženjenih duhovnikov; da, odstavljali so jih in nazadnje izrekli, da se noben duhovnik ne more veljavno oženiti.

Čisto, deviško življenje se kar ločiti ne dá od duhovniškega poklica, in sicer zato ne, ker so služabniki deviške cerkve. V starem zakonu je bila duhovniška čast in služba navezana na Levijev rod. Zato so se judovski duhovniki ženili in samo njihovi sinovi so postajali duhovniki. V novem zakonu pa je iz Device Marije rojeni veliki duhovnik Jezus ustanovil deviško cerkev in ji dal deviških duhovnikov, ki to po-

stajajo ne po rojstvu, ampak po mašniškem posvečenju. Zato so pa popolnoma primerne temu stanu postave, ki mu ukazujejo deviško življenje. Duhovnik mora namreč rod človeški podvreči gospodstvu Jezusovemu in ga obvarovati v tej podložnosti. V ta namen ima trojno oblast: učeniško, duhovniško in pastirsko, da vzgaja in posvečuje človeški rod. Za tako nalogo je pa gotovo bolj sposoben in pripraven neoženjen duhovnik, kakor pa oženjen.

To je resnica o duhovniški neoženjenosti. Nauk v „Narodu“ je pa kar naravnost neresničen, in v kolikor trdi, da se je neoženjenost vpeljala samo zato, da si morejo višji duhovniki ohraniti nadoblast nad neduhovniki in da ni samo po sebi devištvo višje od oženjenosti, tudi **krivoverski**.

Naravnost hudobna pa je trditev, da neoženjeni duhovnik ni zavezan na deviško življenje in da nezdržnost zanj ni greh. Duhovniki pač sami vedó, da v onem trenutku, ko sprejmejo višje svete redove, vzamejo nase dolžnost čistega življenja in da jih veže slovesna obljuba vednega in popolnega devištva. Gorje duhovniku, ki bi se pregrešil proti temu le v radovoljnih

mislih in željah! Smrtno bi grešil! Tako učé vsi učeniki, tako vsi papeži in škofje, tako govoré vse postave!

Vzemite vendar v roke katoliške knjige in jih berite! Ali je kdaj sveti Alfonz Liguorski učil kaj takega, kar mu podtikajo liberalci? Nikdar! Le čitajte, kaj on piše o duhovnikih in o njihovem življenju!

b) Grmade.

V drugem članku¹⁾ se piše:

„Najtrše menihe je papeštvo postavilo za inkvizitorje in tisoč in tisoč krivovercev se neusmiljeno v inkvizicijah muči in potem na vseh udih pohabljene na grmadah sežge. In da se te neumne ljudi lažje v strahu ohrani, izmislili so si hudiča, ki obseda bajé najrajše žensko, katera je po nekih katoliških naukih nesnažen, manj vreden tvor in katoliški menih pošilja milijone ubogih žensk, otrôk in môž v mučilnico in na grmado. Novejši zgodovinar piše, da bi kri, katero je katoliško duhovenstvo prelivalo, najbrže zadostovala, da se v njej vse današnje katoličanstvo vtopí.“

Dalje piše v četrtem članku²⁾:

„Seveda so učenjaki, katerih katoliška grmada ni mogla več sežigati, ker je meščan jih varoval

1) „Slov. Narod“ št. 188.

2) „Slov. Narod“ št. 190.

pred sv. Arbuezom (ta strastni inkvizitor je bil za svetnika proglašen) . . . bili najizdatniši pomagači pri vstavitvi . . . novega gospodarstva.“

Koliko krivice, da, koliko grdih laži in obrekovanja je v teh vrstah! Inkvizicija je sodnija, kateri je bila naloga, da preiskuje pravovernost kristjanov in da poboljša ali pa kaznuje vse, ki so bili tako nesrečni, da so zabredli v zmoto in v krivo vero. Naj to zadevo nekoliko pojasnimo.

Sam gospod Jezus Kristus je naložil cerkvi dolžnost, da krščanske resnice razširja in da med verniki resnico ohrani neomadeževano. To od Boga dano dolžnost je cerkev vedno izvrševala. Sveto vero je širila po svojih misijonarjih, med verniki je pa vedno pazila, da se resnica ne pokazi in kriva vera mednje ne zaseje. Kdor je krivo vero učil ali se je poprijel, ga je sv. cerkev obsodila in izkušala ga izpreobrniti; ako je ostal trdovraten, ga je kaznovala in izobčila iz cerkve. Posebno škofje so bili zavezani paziti, da se med pšenico ne zaseje ljulika.

Dokler je bila država poganska, se ni zmenila za krivoverce v cerkvi: Ko pa je država postala krščanska, je spoznala

dolžnost, podpirati sv. cerkev v vsem njenem prevzvišenem prizadevanju, posebno podpirati jo v obrambi sv. večnih resnic.

Saj je za človeka največe dobro ravno resnica in to večna resnica; ako je državi dolžnost braniti premoženje, zdravje, dobro ime, ali ji ne bo tudi dolžnost braniti razodeto resnico, ki je veliko več vredna, kakor vse drugo na zemlji? Krivoverstvo se je prištevalo veleizdajstvu zoper samega Boga; kolika hudobija torej!

Krivoverce je država različno kaznovala. Posegla je tudi k grmadi, toda v prvih stoletjih malokdaj. Na grmado so obsojevali Manihejce zaradi prenesramnih nauk in dejanj in ker so bili skrivna družba, da bi bolj lahko krščanstvo izpodkopali. Slično je sem ter tje postopala tudi proti gnusnim in nasilnim Albigenzom, ki so se v početku 12. stoletja pokazali posebno na južnem Francoskem in so cerkve rušili, katoličane plenili in pobijali. Država se je morala vpreti in jih je tudi s smrtjo kaznovala.

Cerkev je tako gnusne in nasilne krivoverce ostro obsodila, priznala je državi pravico, krivoverce kaznovati, vendar pa je

želela, naj bi se smrtna kazen samo v najtežjih slučajih odločevala. —

Tako je bilo do 12. stoletja. Prava inkvizicija in sicer škofijska, torej cerkvena se je začela ob koncu 12. stoletja. Krivoverci so se vedno bolj širili in postali nevarni cerkvi in državi; zato je papež Lucij III. sporazumno s cesarjem Friderikom I. leta 1184. v Veroni stare postave proti krivovercem obnovil in določil, da naj vsak škof sam ali pa po pooblaščenju vsako leto dvakrat ali trikrat obišče one župnije, kjer so krivoverci, naj jih poišče in kaznuje, ako se ne opravičijo. To je početek prave inkvizicije.

Vkljub temu so se gnusni in nasilni Albigenzi močno razširjevali, saj so jih visoki plemenitaši podpirali. Papež Inocencij III. je moral proti njim oznaniti križarsko vojsko, da ne bi Evropa padla nazaj v staro barbarstvo. Po ljutih bojih so bili krivoverci premagani. Cerkev je pa morala še bolj paziti, da jih kriva vera ljudstva ne okuži. Po dokončani krvavi križarski vojski so se določbe papeža Lucija III. ponovile in na tuluškem shodu leta 1229. se je določilo, naj v vsaki župniji župnik z

zanesljivimi možmi pazi na krivoverce in njihove pomagače, pa naj jih prijavi škofu in deželski gosposki, da se kaznujejo, kakor zaslužijo.

Ker pa tudi ta naprava ni popolnoma svojega namena dosegla, dal je papež Gregor IX. očetom dominikancem nalogo, preiskovati in obsojati krivoverce. Ker so bili nekateri dominikanci preostri, jim je isti papež njihovo oblast omejil in papež Inocencij IV. jim je leta 1252. dal prav točna navodila, kako naj postopajo, da se ne pre-naglijo in da ne bodo krivični, pa tudi ne pretrdi.

Preiskava teh sodnikov je bila silno natančna, po tedanji navadi so se uporabila tudi mučila, da bi se resnica zvedela. Sodniki so izkušali krivoverce izpreobrniti; trdovratne so izročili svetni oblasti, ki jih je kaznovala večkrat tudi s smrtjo na grmadi.

To je cerkvena inkvizicija. Ona obstoji še sedaj in sicer od 16. stoletja je za obrambo svete vere določen zbor kardinalov, katerim je na čelu sv. Oče sam. Ta zbor presojuje nauke in obsodi vse, kar se ne strinja z večno, od Boga razodeto resnico. Trdovratne krivoverce izbóči iz

cerkve. Država pa krivovercev več ne kaznuje, ker tudi sv. cerkev tega ne zahteva. Poprej je to zahtevala, da bi se ohranilo edinstvo svete vere; sedaj pa edinstva svete vere v naših državah več ni, zato se tudi ne kaznuje krivoverstvo od državne oblasti.

Razun te inkvizicije nahajamo v Španiji še drugo inkvizicijo, ki je cerkveno-svetovna in bolj ojstra. Vpeljala sta jo kralj Ferdinand in kraljica Izabela. Zakaj? V Španiji je bilo mnogo bogatih in mogočnih Judov, in zato nevarnih krščanstvu in državi, mnogi so se na videz prekrstili in se popeli do visokih in vplivnih služb, pa so bili za krščanstvo in državo še bolj nevarni, ker so bili prikriti. Zraven je bilo v Španiji tudi veliko Mavrov, ki so z Judi zarote sklepali proti krščanskim vladarjem in podpirali Mohamedance v Afriki v njihovih naklepih zoper španske kralje. Sam protestant Huber priznava, da je bila po teh izdajicah krščanska Španija v največji nevarnosti.

Zoper te nevarnosti, zoper božje rope, zoper nesramne gnusobe in zoper zaničevanje krščanske vere so krščanski kralji vpeljali inkvizicijo. Papež Sikst IV. jih je l. 1478. v to pooblastil. Toda

predno so katoliški vladarji te sodnije vpe-
ljali, so poskusili še enkrat pot poduka.
A vse zastonj! Prikriti judje so ostali
trdovratni in so v silno zbadljivem spisu
grdili kralja Ferdinanda in kraljico Izabelo,
ter zasmehovali krščanstvo. Inkvizicija
je bila potrebna. Začela se je v Kastiliji.
Prvi sodniki so bili preostri, pa jih je papež
hudo pograjal. L. 1483. je papež inkvizicijo
še bolj razširil, sodnikom podal točnih na-
vodil in jih opominjal, naj blago postopajo.
Vendar pa namena svojega ni popolnoma
dosegel. Zato je vso oblast izročil
eni osebi v Španiji, tako imenovanemu ve-
likemu inkvizitorju. Pri preiskavanju se
je kaj točno postopalo, da se nikomur ni
zgodila krivica. Komur se je krivoverstvo
popolnoma dokazalo, pa je le trdovraten
ostal, izročili so ga svetovni oblasti, ki ga
je kaznovala in sicer večkrat s smrtjo na
grmadi.

To je inkvizicija, njen značaj in njena
potreba. Sedaj naj vsak sam presodi, je
li „Narodovo“ očitavanje in pisarjenje
resnično. „Toda milijoni so se sežgali.“
To ni res. Tako se očita po spisih ne-
srečnega Antona Llorente, ki je bil grd

liberalec in prostožidar; svojih trditev ne more z dokumenti dokazati, pač pa svoje vire pači in kar samovoljno sklepa; sami protestanje trdijo, da se njemu ne sme verjeti. Boljši in vestnejši zgodovinarji pravijo, da je bilo vseh sežganih okoli 4000.

c) Arbuez.

Kaj pa je bil Arbuez, o katerem pravi „Narod“,¹⁾ da je bil strasten inkvizitor, ter se norčuje, da je bil proglašen za svetnika? Čujte!

Arbuez je bil rojen l. 1442. v Aragoniji. Ko je odrasel, je študiral na vseučilišču v Hueski odlično; odlikovala ga je prava krščanska pobožnost in velika srčnost. Leta 1469. je šel v Bologno, kjer se je pečal posebno s sv. pismom. Dve leti pozneje je postal učitelj; součitelji so ga spoštovali, učenci pa ljubili. Tedaj vstopi v red Avguštincev, kjer naredi sv. obljube leta 1476. Bil je uzor redovnika; ljubil je siromaško, trdo življenje in prav posebno molitev. Ko je l. 1477. postal duhovnik, je tudi v dušnem

¹⁾ Št. 190. l. 1901.

pastirstvu vneto in goreče deloval. Ker je bil izvrsten govornik, moder spovednik in je kar plamtel za sv. vere nepokvarjenost, je mnogo ljudi izpreobrnil. Leta 1484. je bil imenovan inkvizitorjem, namreč duhovnim sodnikom zoper že omenjene prikrite in veleizdajske jude in druge cerkvi in državi nevarne krivoverce. V tej pretežki službi je postopal previdno, modro, milo in vestno. Zato so se zoper njega zarotili. Prijatelji so ga na nevarnost opozorili in prosili, naj službo odloži. On pa je rekel, da zovoljo svete vere rad umrje. Poizkusi, umoriti ga, so večkrat izpodleteli; vendar so ga najeti morivci v noči od 14. do 15. septembra v cerkvi smrtno ranili. Vzdihtil je: „Češčen bodi Bog, saj umrjem za sveto vero“, se zgrudil na tla in dva dni potem je umrl. Bog je mučenika kmalu s čudeži odlikoval. Papež Aleksander VII. ga je l. 1664. imenoval blaženim. Pij IX. pa ga je proglasil leta 1867. svetnikom.

Vidite, to je življenje sv. Petra Arbueza! Pri nas se o njem prej ni dosti znalo. Toda komaj je bil proglašen svetnikom, začeli so veri sovražni možje kar se dá grdo o njem pisati in mu očitati vse, karkoli se je inkvi-

ziciji sploh očitalo. Kričali so, da je bil eden najbolj krvoločnih mož, da je 2000 ljudi usmrtil. Zato se sklicujejo na pisatelja Paramo; toda ta ne pové nobene številke pa tudi ne izreče besedice o tem, da je sveti Arbuez koga k smrti obsodil. Iz takih in sličnih virov zajema tudi naš liberalni pisec v „Narodu“. Prašamo, ali tako krivično in obrekljivo pisanje ni greh?

4. Krščanska vera.

Poglejmo še natančneje, kaj slovenski liberalci pišejo o krščanski veri! Poiščimo si nekatere bolj odločne izjave.

a) „Akademiška svoboda.“

V drugi polovici avgusta l. 1898. so se v Ljubljani sešli slovenski vseučiliščniki; prišlo jih je okoli 200. Nas zanima razpor, ki se je tu pojavil. Nekateri visokošolci bi pristopili v dijaško zvezo, ako bi se osnovala na katoliški podlagi; drugi so temu oporekali; zato oni prvi niso stopili v zvezo. O

tej zadevi je prinesel „Narod“¹⁾ članek, v katerem med drugimi trditvami piše takole:

„Večina slovenskih visokošolcev je z odklonitvijo organizacije na katoliški podlagi postopala popolnoma pravilno in posvedočila, da je v resnici zrela za akademiško svobodo. Ako bi bilo dijaštvo pred katoliškimi dijaki kapituliralo, se udalo, ako bi si bilo vezalo roke, bi vsakdo in po vsej pravici sklepal, da nima smisla za akademično svobodo in da ne ve, da je svobodno študiranje, svobodno razmišljanje, sploh svobodno gibanje jedro in bistvo akademične svobode. Visokošolci, kateri si dajo pri iskanju resnice delati ovire, kateri resnice ne iščejo, ampak si jo dajo diktirati, kateri si dajo ukazovati, po kakih principih (načelnih naukah) bodo vravnali vse svoje delovanje in nehanje, tisti akademične svobode niti vredni niso.“

To so misli naših visokošolcev; za te misli se jih je izreklo od 200 celih 187, le 13, reci trinajstotica je hotela katoliško podlago za vse svoje življenje!

Katoliška cerkev uči, da "so resnice o Bogu, o stvarjenju, o angelih, o človeku, o neumrjoči duši, o izvornem in osebnem grehu, o Odrešeniku, o milosti, o svetih zakramentih, o štirih poslednjih rečeh od Boga razodete, torej vekomaj resnične in za vse tako veljavne, da jih mora vsakdo

¹⁾ Št. 190, l. 1898.

sprejeti, kdor hoče prav živeti in hoditi po pravi poti v srečno večnost. To velja tudi za najbolj učene ljudi, ki nebo in zemljo preiskujejo. Ko bi v svojem premišljevanju in preiskovanju prišli do sklepov in trditev, katere se z razodetimi resnicami ne vjemajo, naj vedó, da so se zmotili, da naj torej zopet tako dolgo preiskujejo, dokler ne najdejo, kje so se zmotili. Od Boga razodete resnice so pravi kažipot, da zmotljivi ljudje ne zabredejo v neresnice, v zmote in laži. Kolika sreča to za vse ljudi!

Katoliška cerkev nadalje uči, da je Bog dal zapovedi, katere vežejo vse ljudi od prvega do zadnjega, od najvišjega do najnižjega, učene in neučene, da po njih živé, ako hočejo svoj namen na zemlji in za večnost doseči. Tem zapovedim je cerkev še svoje dodala, ki ravno tako zavezujejo in osebno svobodo vravnavajo.

Kaj pa naši visokošolci iz liberalnega tabora? Oni teh resnic ne sprejmejo, ker „svoboda njihovega visokega izobraževanja (namreč svoboda akademična) je ravno v tem, da svobodno študirajo, da svobodno premišljujejo“, to je, da od Boga razodetih resnic svobodno odstopijo in se na-

ukov tem resnicam ravno nasprotnih oklenejo, kakor jih učé visoki profesorji in njih knjige. Te knjige, ti profesorji in pa zmotljivi njihov razum jim je več, kakor pa Bog in njegova cerkev! Ne, „oni si ne dajo resnice diktirati in pri iskanju resnice si ne dajo staviti ovir!“ Kaj so te ovire? Ravno Božje razodetje, kakor ga hrani in oznanja sv. katoliška cerkev.

Sv. katoliška cerkev uči, da moramo svoje življenje uravnnavati po zapovedih Božjih in cerkvenih, toda naši liberalni visokošolci? Oni pravijo, „da si ne dajo ukazovati, po kakih principih (načelnih naukih) naj uravnnavajo svoje delovanje in nehanje!“

Ali ni grozna ta svoboda? Vsaj oznanuje kar naravnost upor proti Bogu in njegovi cerkvi! Ali ni to greh? smrtni greh?

b) „Vera dobre mamice.“

Kdor tako misli, ta že prav za prav taji vse razodetje, taji samega Boga: saj bi si drugače o taki svobodi ne upal govoriti, saj bi drugače spoznal, da taka svoboda je neumnost in norost!

In res dosti jasne so nastopne besede iz akademičnih (namreč na visoki šoli izobrazjenih) krogov v „Narodu“:1)

„Kar je v krščanski dobi trajno vrednostnega, kar krščanstvo uči in zahteva, večno lepega, dobrega, svetega, človečanskega, odmeva v prsih vsakega v resnici izobrazjenega človeka. Ti sveti nauki, ki se v svojem bistvu nikdar ne spremenijo, tvorijo v srcu vsakega plemenitega moža krščansko podlago, če že hočete baš rabiti ta izraz.“

Pisatelj priznava, da je v krščanstvu res nekaj „dobrega, svetega, lepega, kar v prsih vsakega v resnici izobrazjenega človeka odmeva“; in to naj bi bila zahtevana krščanska podlaga. Prašamo, ali ni v krščanstvu, kakor se uči v katekizmu in v bogoslovno-znanstvenih knjigah, vse večno lepo, dobro, sveto? Ali se sme kaj izbirati? Če se pa izbirati sme, kdo bo pa določil, kaj je v krščanstvu večno lepo, dobro, sveto, nespremenljivo? Ali ni vsega Bog razodel? ali nismo dolžni verovati vsega, kar je On razodel in nam po sveti cerkvi verovati zapoveduje? Ako pa ti izbiraš, nekatere nauke sprejmeš, druge odvržeš, ali s tem ne trdiš, da se je Bog

1) Št. 294. I. 1898.

z m o t i l, da si Ti nad Bogom? ali ne trdiš, da se katoliška cerkev m o t i, da torej ni Božja? In ako ti priznaš samo one nauke, ki se tebi pravi zdé in jih sprejmeš samo zato, ker se tebi pravi zdé, prašam te, ali se to pravi Bogu v e r o v a t i? Ne, ti veruješ sebi, ne pa Bogu: katoliško vero ti podiraš! Ali ni to greh?!

Pa čujmo dalje! Ravno tam se piše:

„Krščanska podlaga akademično izobraženega moža pa se ne sme in ne more istovetiti (namreč v isto vrsto staviti) z zapovedjo, da si mora gotove stvari tako predstavljati in o gotovih vprašanjih tako misliti, kakor njegova dobra mamica v gorski vasi in nič drugače . . . slovenskim liberalcem se ne more šteti za pregreho, da niso ostali ves čas svojega življenja v svoji rojstni vasi naivno pobožni in priprosti, kakor družinica v domači hiši. Če jih je njihov duševni razvoj dovedel do tega ali onega naziranja, smejo od onih, ki so ostali, kar so bili kot otroci, ker so v p r i l o g svoji osebni sreči, svojemu duševnemu miru hoteli taki ostati in zaradi tega o „kočljivih“ vprašanjih sploh niso globlje razmišljali, držeč se krčevito starih tradicij, zahtevati, da trpijo in spoštujejo njihovo prepričanje.“

Ali ste razumeli, kaj se piše? Torej „izobražen mož“ ne more o gotovih vprašanjih tako misliti, kakor d o b r a m a m i c a v gorski vasi; ne more se mu šteti za pregreho, da

ni tako „naivno pobožen in priprost“, kakor družinica v domači hiši! Kaj pa so tista vprašanja, katera imenuje tudi „kočljiva“ vprašanja? To so verska vprašanja. Namreč vprašanja o početku sveta, o človeku, o grehu, o Zveličarju, o Devici Mariji, o svetem Rešnjem Telesu in druga.

O teh torej omikan mož ne more imeti iste predstave, kakor njegova dobra mamica!

Vprašajmo, je li nauk, kakor ga je Bog razodel in ga cerkev uči, resničen ali ne? Ako je resničen, mora ga sprejeti vsakdo, ako ni resničen, mora ga zavreči vsakdo, naj bo v visokih šolah, ali pa v gorski vasi. Ako pa ni resničen, katoliška cerkev ni Božja, se Bog sploh ni razodel in Boga ni. In, ali ni strašen greh, ako se tako trdi?

Pisatelj čudno sebe vara, ako trdi, da vsi oni, ki so gledé svete vere „ostali kot otroci in so v prilog svoji osebni sreči in duševnemu miru hoteli taki ostati, „o kočljivih“ vprašanjih sploh niso globlje razmišljali“. Pisatelj tu méni duhovnike in one izobražene neduhovnike, ki so ostali zvesti sv. katoliški veri; in ravno zato pravi, da so „ostali otroci in so hoteli taki ostati“.

Kdo pa je o teh kočljivih vprašanjih bolj globoko razmišljal, kakor duhovnik? Ali ni o njih razmišljal in sicer jako naporno štiri leta v semenišču? Ali niso marsikateri od naših duhovnikov šli na visoke šole v Rim, na Dunaj itd.? Ali niso premnogi katoliški duhovniki in učenjaki spisali o omenjenih „kočljivih“ vprašanjih premnogo znanstvenih knjig? Toda pisatelj tega ne vidi, le da sam sebe goljufa. Da, kar se tiče odločne vere v vse razodete nauke, verujemo ravno tako, kakor „družinica v domači hiši, ravno tako, kakor naša dobra mamica v gorski vasi“; kar se pa tiče globljega, znanstvenega spoznavanja verskih resnic in znanstvenih dokazov za nje, se pa od svoje „dobre mamice in družinice v domači hiši“ že razlikujemo.

c) „Almanahovci.“

Videli smo sedaj, v čem je liberalizem ali svobodomiselnost: namreč v tem, da se svobodno zapusti razodeta vera in se svobodno zaide v zmote, in to ravno gledé onih večnih resnic, brez katerih človek nikoli ne more miren biti, katerih pa

tudi sam za gotovo najti ne more, naj jih še tako išče.

To nam dokazuje drug svobodomiselnik ocenjujoč v „Narodu“¹⁾ knjigo „Almanah“, katero so izdali naši slovenski bogoslovci.

Pri oceni te prekrasne knjige ga najbolj muči to, da bogoslovci pišejo popolnoma odločno in gotovo brez strahu, da bi se motili. In to je tudi lahko umevno, saj razna vprašanja umno pretresajo v luči večnih razodetih resnic; oni hodijo kakor po dnevu, ko jim solnce pot razsvetljuje in imajo dosti kažipotov ob cestah.

Kaj pa svobodomiselni učenjak? Čujmo, kako nam svoje duševno stanje opisuje:

„Kako je človek časih slab in utrujen pod bremenom dvomov, kako mu je dolgčas v tem pustem svetu, kjer ni prostorčka, da bi stopil trdno in varno, ter se oddahnil: ‚Glej tukaj je nekaj resničnega, tukaj stojim in vem, kje stojim.‘ Ziblje se ti pod nogami, razprostiraš roke in nikjer opore . . . In če je človek slab in želi počitka, zatisne oči, odpodi vse dvome in vse misli, ter sanja o bajkah, ki jih je poslušal v lepih dnevih mladosti . . . In tam snuje duša svoj svet iz lepih pravljič, iz mladostnih spominov, iz hrepenenja po neznani večni resnici. Svet, v katerem ni treba nič

¹⁾ Št. 178, 179, 180, l. 1901.

preiskavati, ne dokazovati, nič dvomiti, kjer človek samo sanja, veruje in moli. Duša je . . . brezskrbna, vesela, nevedna, kakor otrok v materinem naročju. To življenje je lepo in zato ni čudno, da jih je toliko, ki beže vanje.“

„Posebno ni čudno, da beže pesniki. Spokoril se je Kette, ko mu je že tudi duša bila razjedena od bolezni in nad njegovo posteljo je visel molek; spokoril se je Murn in ob svoji zadnji uri je držal razpelo v rokah. To je utrujenost . . . To je obup. Hrepenenje je presilno, in pot do zadnje, edine, večne resnice je predolga, polna dvomov, zmot in razočaranj; duša zmaguje, udaja se prijetnim sanjam.“¹⁾

Ali vidite borbo v duši svobodomiselnega človeka, ki je zavrzel razodetje? Premišljuje in išče: toda nič gotovega! Ali je Bog? ali je večnost? ali je neumrjocnost? odkod svet in človek? Nujna vprašanja, na katera moramo imeti odgovor, točen odgovor, sicer ne moremo živeti! Toda človek, sebi pripuščen, ne najde točnega odgovora, o vsem dvomi, vse se mu ziblje pod nogami.

Ali ni to strašno stanje, saj moraš umreti in potem v večnost, toda o njej ničesar gotovega doznati ne moreš! Grozno!

1) „Slov. Narod“ št. 170. I. 1901.

Ravno zavoljo tega mi trdimo, da je poduk od Boga potreben, potem pa iščemo po zgodovini in najdemo, da se je Bog razodel in o vsem podučil že naše prve stariše osebno, na zadnje nas vse po Sinu svojem Jezusu Kristusu, ki je vstanovil svojo katoliško cerkev, da v njej dobi pouka in gotovosti vsak, kdor hoče.

Naš svobodomiselni pisatelj o tem razodetju po Bogu in Jezusu, kar uči katekizem in sv. pismo, pravi, „da so to bajke, ki jih je poslušal v lepih dnevih mladosti“, da je to „svet samih pravljic“, to so samo „prijetne sanje, prijetne laži“. In ako neka-teri, na primer Kette in Murn, po dolgem omahovanju vendarle s pomočjo Božjo pridejo do razodete resnice v katoliški veri, se naš svobodomiselni pisatelj iz tega norčuje, da je ob smrtni uri Kette imel molek ob postelji, in da je Murn držal razpelo v rokah. Njemu je to le utrujenost, prijeten sen, prijetna laž!

Prašamo, ali ni greh tajiti božje razodetje in vse te nauke imenovati pravljice, sanje; laž?!

5. Katoliška cerkev.

Kaj neki liberalizem misli o katoliški cerkvi? Pregleduj vse liste „Slov. Naroda“, nikjer in nikoli je ne pohvali, pač pa jo grdi, kar le more. Kako so voditelji liberalne stranke ob času volitev proti nji govorili! Čujte samo nekatere liberalne nauke o njej!

a) „Ona je iz poganstva.“

„Starorimska država ni pravzaprav nikdar popolnoma propadla, ampak je po dolgi anarhiji oživila v novi obliki. Katoliška cerkev je v bistvu samo nadaljevanje poganske rimske države. Kar je bil v pradavnih časih rimske države poglavar duhovstva, sodnik vseh človeških in božjih zadev, kateremu so bili podrejeni kralji in pozneje konzuli, to je postal po propadu rimskih cesarjev katoliški papež. Katoliški cerkvi, kateri služi sveta vera v svrhu gospodovanja nad narodi, tiči starorimski duh v vseh udih, vsaka njena naredba kaže, da je nastala iz starorimske korenine, zlasti pa svedoči to njeno hrepenenje po svetovnem gospodarstvu prav po vzoru starega Rima in prvenstvo, katero zavzema v njej latinski element.“¹⁾

¹⁾ Slov. Narod št. 19. I. 1902.

Sedaj pa veste, kaj je katoliška cerkev: nova oblika poganske rimske države, starorimski duh ji tiči v vseh udih, vsaka naredba kaže, da je nastala iz starorimske korenine, zlasti njeno hrepenenje po svetovnem gospodarstvu to svedoči.“ Ali niso vse te trditve kar naravnost **krivoverske**? Da, ali ni vsaka od njih kar naravnost zgodovinska laž?

Kaj pa zgodovina uči o postanku katoliške cerkve? To, kar uči katekizem v 9. členu apostolske vere: Ustanovil jo je Jezus Kristus, Sin živega Boga; On ji je dal oblast, iti med vse narode, vsem narodom oznanjevati sv. resnice in vse one, ki jih bodo sprejeli, po sv. krstu sprejeti v svoje naročje; On je rekel, da kdor cerkvi veruje, bo zveličan, kdor ne veruje, pogubljen; On je dal papežu, kot vidnemu svojemu namestniku, vrhovno oblast nad vsemi verniki.

Torej Bog jo je ustanovil, On jo je poslal med vse narode, da vse zanj pridobi in tako božje gospodstvo pod vidnim poglavarjem rimskim papežem po vsem svetu utemelji in razširi. Da je res tako, ni nobena skrivnost, saj nam to spričuje svetovna

zgodovina. Ker pa liberalizem neče priznavati Boga in njegovega razodetja, mora seveda po svoje izkušati, kako bi si razlagal početek katoliške cerkve in ono svetovno gospodstvo, po katerem hrepeni. Ker resnice ne mara, pada iz ene zmote v drugo, iz ene laži v drugo. Ali to ni greh?

b) „Papež je malik.“

Ako imajo zavedni privrženci liberalizma tako krivoverske misli o katoliški cerkvi, kaj neki mislijo o papežu? Ko smo prelistavali „Sl. Narod“, smo videli, da se papež grdi, zaničuje, zasmehuje, da se vse njegovo delovanje obsoja, deloma iz nevednosti, deloma iz hudobne volje. O tem zasmehovanju naj Vam podamo vsaj en izgled.

„V katedrali sv. Petra“ je naslov podlistku, kjer prevaja „Narod“¹⁾ opis sprejema romarjev iz Francoske, kakor ga je sestavil strupeni in umazani in brezverski pisatelj Zola. Naj iz tega spisa nekoliko stavkov prepíšemo.

1) Št. 6, 7. I. 1900.

„Nazadnje - opisuje namreč prihod svetega Očeta — je korakal sam sv. oče, slabo smehljajoč se ter deleč na levo in na desno svoj blagoslov . . . Strast ljubezni — namreč ljudstva do sv. očeta — je narasla do blaznosti in pod to blagoslavljačo belo roko so padala vsa ta zmedena bitja na obe koleni. Na tleh ni bilo več drugega videti, kakor pobito, od pojava Boga uničeno, pobožno ljudstvo.“

Kaj ne, nesramno lažnjive trditve, kakor da bi verno ljudstvo sv. očeta imelo za Boga! Ali čujmo še dalje nekoliko bogokletnih trditev, s katerimi se zasramuje sveti Oče, zasramuje verno ljudstvo. „Narod“ piše:

„Ko se je zopet vsedel — namreč sv. Oče po govoru vernikom — je zagrmelo šumeče — ploskanje — vihar razbrzdane strasti! Mej tem, ko je divjalo to besneče češčenje — je Leo XIII. sedel nepremično na svojem prestolu. S papeško čepico na glavi — v dolgi, beli sutani (sutana je talar) je imel res — okorelost malika, katerega obožava dvakratstoinpetdeset milijonov ljudi . . . Kolik neprestano se ponavljajoč čudež: nebo se je ponižalo in biva v tem človeškem telesu, Bog stanuje v tem služabniku, katerega si je izbral . . . in ga posvetil s tem, da mu je podelil vso moč in vso vedo. Bog je v enem človeku, Bog gleda neprenehoma iz njegovih oči, govori iz njegovega glasu, hiti iz vsake njegove kretnje. Kdo si predstavlja to brezmejno moč nezmotljivega vladarja — ki ima popolno oblast na tem in zveličanje na onem svetu, ki je vidljiv Bog.“

Ali to uči sv. katoliška cerkev o papežu? Kdaj in kje uči, da je on vidljiv Bog, da Bog osebno v njem prebiva? da ima vso vedo? Kdaj smo šli v Rim, da papeža molimo, kakor piše „Narod“ v istem podlistku? Vidite, kako se resnice sv. katoliške vere o papežu najprej grdo spačijo, potem pa zasmehujejo. In o sv. očetu si drzne zapisati besedo: malik, spoštovanje do Njega pa imenuje „malikovanje“. Ali ni taka ostudnost v liberalnem listu greh?

c) „Cerkev obsoja ljubezen do domovine.“

Tudi narodnostno vprašanje izrablja liberalizem, da bi pogrdir cerkev in njene poglavarje, ter jim podtika besede in misli, ki jih niso nikdar izustili ali imeli. Poglejmo!

„Cerkev in narodnost“ je naslov članku „Slov. Naroda“,¹⁾ kjer takole piše:

„Katoliška cerkev vidi v narodnostnem gibanju največjo nevarnost za svoje stremljenje po univerzalnem gospodstvu. Sprijaznila se je tekom stoletij ali resno ali vsaj na videz z različnimi poli-

¹⁾ Št. 3. I. 1902.

tičnimi in socialnimi spremembami, samo z narodnostnimi prizadevanji se ni sprijaznila in se ne bo, dokler se sploh ne odreče njenim posvetnim ciljem . . . Nikjer se to tako jasno ne vidi, kakor v duhovniških učnih zavodih. Tam velja načelo, da je gojence kar mogoče odtujiti domovini in celo sorodnikom . . . Sicer pa je stališče katoliške cerkve najbolj označeno v tistem skupnem pastirskem listu, ki so ga svoj čas izdali avstrijski škofje, in v katerem so razliko med jeziki proglasili kot posledico babilonske zmešnjave ter ljubezen do domovine in do lastnega naroda proglasili kot smrtni greh . . . stranka, ki stoji v narodnostnem oziru na stališču katoliške cerkve, je izdajalka in sovražnica svojega naroda.“

Tako so nas obsodili. Torej katoliška cerkev je sovražnica narodnostnemu gibanju in prizadevanju! Kje so dokazi? Zgodovina nas uči nasprotno: Ravno katoliška cerkev s svojimi duhovniki je pri raznih narodih položila temelj narodni omiki, in o Slovencih posebno še moremo trditi, da je katoliška duhovščina rešila njihov jezik in njih narodnost ter vzgojila s skrbjo njihovo slovstvo, dà, Slovenci bi bili dandanes brez književnosti, če ne bi bilo domoljubnih duhovnikov. In kdo more trditi, da cerkev v svojih zavodih zatira narodnega duha? Poglejte naše duhovnike, ki sodelujejo pri

naših vrlih listih, pri „Obzorniku“ in „Voditelju“, pri „Dom in Svetu“ in pri drugih književnih podjetjih, pogledjte naše borivce za vero in narodnost v „Domoljubu“, pri „Slovincu“, v „Slovenskem Gospodarju“ in pri „Našem Domu“, v „Primorskem listu“ in pri „Miru“ itd.: Ali niso ravno ti duhovniki vzgojeni v katoliških semeniščih? Kako krivično in neresnično piše torej liberalni člankar liberalnega „Naroda“! Ako je semtertja kaka izjema, ni temu kriva katoliška cerkev, ampak druge krajevne in časovne razmere.

d) „Škofje obsojajo ljubezen do naroda.“

Toda, pravijo liberalci, škofje so proglasili v skupnem listu ljubezen do domovine in do lastnega naroda za smrtni greh. Tako piše „Narod“ letos in tako je pisal tudi lani dobesedno:

„Avstrijski škofje so že pred leti izdali skupen pastirski list, ki je zgodovinsko važen dokument za stališče katoliške cerkve napram narodnostnemu načelu.“¹⁾

¹⁾ Štev. 171, 1901.

To je res, da je škofijski list zgodovinsko važen, a kaj pa pravijo škofje v tem listu, ki so ga izdali dne 15. februvarja 1891?¹⁾ „Narod“ pravi:

„Ti škofje, od sv. Duha postavljeni, zaznamovati tista pota in tista načela, katerih se mora pravi katoličan držati tudi v politiki, so v dotičnem pastirskem listu boj za ohranitev narodnosti obsodili kot poganstvo, kot greh. Ljubiti svojo narodnost, boriti se za nje ohranitev in razvoj, je tedaj po načelu katoliške cerkve greh, ki se mora obsoditi.“

Tako „Narod“ o skupnem pastirskem listu. Ali so pa škofje res tako pisali? Poglejmo! Škofje pišejo dobesedno tako-le:²⁾

„Katoliška cerkev spoznava v različnosti posameznih narodov naredbo božje previdnosti, ter vidi v tem opravičen obstanek vsacega posebej. Ona ne sovraži nobenega naroda in ne daje nobenemu prednosti, obsoja pa pogansko ločitev in razdruženje med narodi. Cerkev čisla in spoštuje ljubezen in vdanost do lastnega naroda, ona čisla in spoštuje jezik, pravice in posebnosti vsacega naroda: toda ona

¹⁾ Škof. list 1891, 24—28.

²⁾ Škof. list 1901, 27.

mora odločno obsojati, ako se izprevrača ta ljubezen in vdanost v krivičnost proti pravicam drugih, v zagrizeno sovraštvo vsake tuje narodne posebnosti. Z eno besedo: po katoliških načelih ljubezen do lastnega naroda ne sme nikdar žaliti zapovedi bratovske ljubezni do bližnjega in se nikdar ne podati v nižave poganskega sovraštva med človeškimi plemeni. Da, preljubi, to je pomenljiva prikazen našega časa: kolikor bolj se svet oddaljuje od krščanskih nazorov, toliko bolj raste pogansko sovraštvo med narodi, in tisti so najglasnejši njegovi oznanjevalci, ki so se najbolj sprli s krščansko vero in s krščanskim življenjem. Ne, zvesti krščanski mož se ne vjema s hujskanjem narodov iste države, ampak išče in najde pri nasprotnih si narodnostnih koristih srečno rešitev v višji edinosti katoliške vere in katoliških koristi.“

Tako govore avstrijski škofje. Zares zgodovinsko pomenljiva izjava! Torej različnost narodov je po naredbi božje previdnosti. Cerkev čisla ljubezen do lastnega naroda, ona čisla jezik, pravice in posebnosti vsacega naroda; obsoja pa samo ono pogansko zagri-

zenost, ki je krivična pravicam družih narodov in njihovi narodni posebnosti.

Kaj pa je trdil „Narod“? Ta naravnost laže, samo da grdi cerkev in škofe. Ni mu za resnico, ampak za boj proti cerkvi, zato se laže in jo smeši.

e) „Papež zametuje ljubezen do naroda.“

Ravno tako zavijajo liberalni člankarji tudi nauke sv. Očeta o narodnosti in ljubezni do domovine. Poglejmo, kaj piše „Narod“ in kaj sveti Oče, potem pa sodite sami. „Narod“ pravi:¹⁾

„Sedaj se je sam poglavar katoliške cerkve oglasil v zadevi narodnostnega vprašanja v Avstriji in ponovil to staro stališče katoliške cerkve . . . Leon XIII. je poslal vsem češkim in moravskim škofom apostolsko pismo . . . in v tem pismu pravi, da negovanje materinščine sicer ni grajevredno (op. ured. hvalevredno pa tudi ne), a le, dokler skupna korist države ne trpi . . . Kratka smisel papeževih besed je ta, da se duhovščini prepoveduje vtikati se v narodnostne prepire . . . in da jim (škofom) naroča, skrbeti za to, da se v semeniščih gojencem pravočasno iztrgajo kali prepиров (zaradi narodnosti) iz src. Duhovni naj se ne dru-

¹⁾ Štev. 3, 1902.

žijo niti s to, niti z ono narodno stranko. Duhovščino narodnost nič ne briga, ker nima s cerkvijo, z vero, s posmrtnim življenjem nikake zveze.

Papež sicer priznava, da je природа vsadila v srce čut za narodnost, ali papež neče, da bi se ta čut gojil, da bi se razvijal do popolnosti . . . , ampak hoče, da naj se ta čut zatre, četudi ga je vsadila v srca narava, torej božja previdnost.

Tudi to naročilo se popolnoma strinja s starodavnim stališčem katoliške cerkve, ki je vedno delala na to, da se ne le iz src njenih služabnikov, ampak sploh iz src vseh narodov iztrgajo „kali preprirov“, to se pravi ljubezen do rodne zemlje in do materinščine. Papež se ni ne za las oddaljil od pradavne tradicije klerikalnega brezdomovinstva. Naša duhovščina . . . že davno nima ne smisla ne srca za naša narodnostna prizadevanja. Koder se sploh dela narodno, tam stori to samo, da laglje in uspešno varuje koristi klerikalizma, da ljudstvo laglje ohrani v podložnosti. Za našo narodno stvar ji ni nič, za njo ne stori nič realnega in tudi ne bo, ker jej tudi po cerkvenih ukazih za narodne zadeve ne sme nič biti. Da taki ljudje niso poklicani za voditelje ljudstva v boju za njegovo narodno, gospodarsko in kulturno emancipacijo, je pač jasno kot beli dan.

Tako piše „Narod“ o listu, ki ga je papež poslal češkim in moravskim škofom. Oglejmo si ta list z dne 20. avgusta 1901, saj ni dolg.¹⁾

¹⁾ Anal. eccl. 1902, str. 3.

Izpočetka izražajo sv. Oče svojo žalost, da je na Češkem in na Moravskem toliko razporov. Potem nadaljujejo:

„Veči razlog za razpore, posebno med Čehi, prihaja iz govornice, katere se stanovniki, vsak po svojem rodu, poslužujejo. Po naravi sami je vsajeno v srce, da hočemo ljubiti in braniti jezik, prejet od dedov naših. Mi sicer v tej zadevi nočemo rešiti preprirov, vendar pa ne zasluži graje obramba domačega govora, ako ostane v gotovih mejah: kar namreč velja o drugih zasebnih pravicah, mora se trditi, da tudi tukaj velja, da v prizadevanju za nje ne trpi škode skupna korist. Naj torej oni, ki opravljajo javne zadeve, v popolni pravičnosti izkušajo ohraniti neoskrunjena prava posameznikov tako, da vendar le stoji in se razcveta skupni blagor države. Kar se nas tiče, nas dolžnost opominja, da se skrbno ogibamo, naj iz takih preprirov ne bi prišla v nevarnost vera (religio), ki je najprvo dobro za duhove in vir vsega ostalega dobrega.“

Sveti Oče torej priznavajo naravno pravico vsacega za svoj od dedov podedovani jezik; obžalujejo pa, da se ljudje zaradi narodnosti toliko

prepirajo med seboj; obžalujejo te prepire zlasti na Češkem, kjer so tako hudi in strastni, da zavoljo njih trpi vsa Avstrija. Sveti Oče želé te prepire ublažiti in zato pravijo, da naj ne pretiravamo svojih zahtev, zlasti ko bi s tem imeli škodovati sv. veri, ki je največje dobro in vir vsega drugega dobrega.

Sveti Oče list nadaljujejo in izkušajo pokazati pot, po katerem bi se prišlo do miru. Najpoprej govore o poduku ljudstva, potem pa dajejo navodila za duhovnike.

Kar se tiče ljudstva, sv. Oče želé, da naj bi se verniki, akoravno različni po rodu in jeziku, zavedali one najplemenitejše sorodnosti, katera izvira iz skupne vere in iz skupnih verskih svetinj. „Saj imajo enega Gospoda in eno vero vsi, ki so v Kristusu krščeni; zato so pa tudi eno telo in en duh . . . Ne spodobi se pa za one, ki so s tolikimi presvetimi vezmi vezani in isto nebeško domovino iščejo, da bi jih razdvajali pozemeljski oziri in bi se po besedah apostolovih med seboj izzivali in si med seboj nevoščljivi bili. To dušno sorodstvo, ki je iz Kristusa, naj se vernikom neprenehoma zatrjuje in z vso vnemo naglašuje . . .“

Ko bi se torej kristjani spoštovali in ljubili kot bratje v Kristusu, prenehali bi prepiri zavoljo pozemeljskih zadev, prepiri zavoljo pravic in porabe materinega jezika, v tem bi se razni narodi lahko zedinili. V tej pomirljivosti pa naj bodo ravno duhovniki vernikom v najlepši zgled; zato sveti Oče v svojem listu nadaljujejo:

„Razun tega, da se ne strinja z dolžnostmi duhovnika, vmešavati se v take razprtije, mogli bi si na glavo nakopati sovražstvo ali užaljenost ene ali druge stranke, ako se na krajih, kjer prebivajo stanovniki raznih narodov in raznih jezikov, ne bi varovali vsakoršnega prepira; to bi bilo pa izvrševanju svete službe nad vse škodljivo. Verniki naj iz samega obnašanja in vedenja spoznajo, da se služabniki sv. cerkve edino na večne zadeve duš ozirajo in ne iščejo svojih koristi, ampak samo ono, kar je Jezusovega. Ako se namreč sploh vsi kot učenci Jezusovi spoznajo po tem znaku, da se med seboj ljubijo, naj se osebe, pripadajoče duhovniškemu stanu, tega še bolj držé. In to ne samo zato, ker se v resnici more misliti, da so se v veči meri Jezusove ljubezni navzeli, ampak ker naj vsak go-

vornik vernikom more upotrebiti besede apostolove: „Bodite moji posnemovavci, kakor sem jaz Kristusov.“ (Filip. 3, 17.)

Zares prekrasni nauki duhovnikom za one kraje, kjer prebivajo katoličani raznih narodov, pa se med seboj strastno koljejo in preganjajo, kakor se to na Češkem godi med Čehi in Nemci. Kaj naj tu storé duhovniki nemški in duhovniki češki? Ali naj svojo narodnost zatajé? O tem ni najmanje besedice v listu sv. Očeta. Kaj pa? Sveti Oče opominjajo duhovnike, naj se v te razprtije ne vmešavajo, naj nemški duhovniki ne sovražijo Čehov in češki duhovniki ne Nemcev, marveč naj v duhovnem pastirstvu le duš iščejo, vse ovčice oboje narodnosti ljubijo in skrbno pašejo, da bodo tudi s svojim zgledom pripomogli za mir med obema narodoma.

Kaj torej nameravajo sv. Oče s svojimi pristrčnimi besedami? Oni kažejo škofom, kako naj postopajo, da se duhovniki raznih narodov med seboj ljubijo, ne pa sovražijo; ker ne morejo biti iste narodnosti, naj bodo v ljubezni enega duha in enega srca.

Kje je torej rečeno, da duhovščino narodnost nič ne briga, ker nima s cerkvijo,

z vero, s posmrtnim življenjem nikake zveze? Kje je rečeno, da naj se iz srca bogoslovcev iztrga ljubezen do rodne zemlje in materinščine? Kje se torej uči ono klerikalno brezdomovinstvo? O, prekrasni so nauki sv. Očeta, kjer nas učé, kako naj si ostanemo v bratovski ljubezni vsi, naj smo katereregakoli naroda in jezika! Srečna Avstrija, ko bi se po teh naukih ravnala!

Liberalni „Narod“ pa samemu svetemu Očetu podtika smešne nauke, samo da more sv. Očeta grditi in da more na našo domačo duhovščino vpiti: „Naša duhovščina . . . že davno nima ne smisla ne srca za naša narodnostna prizadevanja.“ Prosim, kdo si prizadeva za slovstvo? Kdo za Matico in Mohorjevo družbo? Kdo za izobraževalna društva? Kdo za gospodarsko zvezo in gospodarske zadruge? Kdo za Raiffeisnove posojilnice? Kdo za svete misijone, tretji red in Marijine družbe? Ali ne v prvi vrsti, deloma izključno duhovniki?

Ako „Narod“ kliče, da duhovniki niso poklicani za voditelje ljudstva v boju, izjavili so se o svojem škofofom že večkrat, da bodo v družabnem gibanju stopili v ozadje, kakor hitro bodo imeli dovolj sposobnih

katoliških laikov, kakor so že prav veselega srca stopili nazaj tam, kjer stoji na čelu sposoben mož krščanskega prepričanja. To da zoper grdi, lažnivi liberalizem pa se bodo borili do zadnje kapljice svoje krvi, in sicer ravno zato, ker slovenski svoj narod ljubijo, in raje umrjejo, kakor bi dopustili, da ga pogoltnejo gnusni valovi bogusovražnega liberalizma.

6. „Škof Bonaventura.“

Ni se čuditi, ako liberalni gospodje tudi ljubljanskega škofa grdé in si prizadevajo izpodbiti mu ugled in veljavnost. Vsega ne moremo naštet, kar lažnjivega proti njemu liberalci govoré in pišejo. Čujmo samo o nekaterih poskusih zoper njega.

a) „On je neveden.“

Razglašajo ga, da je nevednež in nespretnež. Ako kak pastirski list izdá, ki jim ni po volji, koj trdijo, da ni nič vreden, da bi ga mogel „lemenatar“ sestaviti, da je plitev, da nima nobene zveze. Tako se piše v „Narodu“ pogostokrat, pa še celo

sam gosp. dr. Tavčar je pri volilnem shodu v Kostanjevici tako-le govoril:

„In če misli knezoškof ljubljanski, da nas bode s predrznimi zavijanji plitvih svojih listov ugnal v kozji rog, se moti . . . V njih ne kaže niti srca niti posebne bistroumnosti, tako da bi mu človek le s trepetom prepustil v oskrbo kako pogorsko faro, ne pa obširne škofije.“¹⁾

b) „On je odvisen.“

Nadalje brez dokazov trdijo, da je naš škof popolnoma odvisen — no, kaj mislite od koga? Čujte, od gosp. dr. Šusteršiča! Dr. Tavčar vpije v Kostanjevici:

„No, ali naj še glasneje kričim? . . . Dokler bode dr. Ivan Šusteršič edini škof v deželi . . ., toliko časa se ne bode bolje obrnilo v kronovini.“²⁾

Še bolj grdo govori g. župan Ivan Hribar pri volilnem shodu v Ljubljani. On pravi:

„Dal si je izviti iz rok višje pastirstvo od ožlindranega dr. Ivana Šusteršiča in dandanes na stolici sv. Maksima pravzaprav ne sedi dr. Anton Jeglič — samozvani Bonaventura — temveč dr. Ivan Šusteršič.“³⁾

Tako smešijo našega škofa liberalni voditelji pri liberalnih volilnih shodih. Mi

1) „Slov. Narod“ št. 205, l. 1901.

2) „Slov. Narod“ št. 205, l. 1901.

3) „Slov. Narod“ št. 214, l. 1901.

pa vemo, da se naš škof v navadnih škofijskih zadevah posvetuje s svojimi od cerkve mu danimi svetovavci. Višjo cerkveno politiko ima pa sam v rokah; da bi pravo zadel, posvetuje se rad z raznimi duhovniki, o katerih misli, da so v dotični zadevi izkušeni, pač pa ga pogubno delovanje liberalcev nagiba, da marsikaj proti njim ukrene. Z lajiki ne izvzemši gosp. dr. Ivana Šusteršiča, katerega posebno ceni in spoštuje, malokdaj kaj bolj važnega govori, saj le ti malokdaj k njemu prihajajo: ako pa pridejo, čujemo, da kaj rad posluša njihove misli, nazore in naklepe.

To je o našem škofu res. Še to naj dodamo, da v družbi večkrat sam trdi, da najbolji njegov svetovavec prebiva v tabernakeljnu. Kar se torej o njegovi odvisnosti piše in kar sta gospoda Hribar in Tavčar smelo trdila, je vse izmišljeno.

c) „On je strasten.“

Tudi kot silno strastnega in nekako besnega liberalni dopisnikarji našega škofa predstavljajo. „Narod“¹⁾ piše:

1) Št. 211, I. 1901.

„Božičeva zmaga je ljubljanskega škofa . . . strahovito raztogotila. Vse so storili, kar je le bilo mogoče, delali so prav po hudičevo in vendar propali. V ljubljanskih duhovniških krogih se govori, da je škof od jeze nad Božičevo zmago v svojem stanovanju tako grozovito razbijal, da se mu še sedaj noben duhovnik ne upa pred oči. Sami tega seveda nismo videli, verjamemo pa, da je to popolna istina. Kdor je kedaj škofa videl, kako razbija po prižnici, tisti ne bo dvomil, da je v jezi radi Božičeve zmage metal stole po sobanah in razbijal zrcala.“

Kar piše „Narod“ o govorici v duhovniških krogih, je vse izmišljeno in hudobno zlagano. Povemo pa, da še nikdo ni škofa videl strastno jeznega, tudi ne gospodje, ki so vedno okoli njega.

Pod naslovom: „Škof v Kostanjevici“ piše zopet „Narod“ 1):

„Gospod knezoškof je pred kratkim birmoval na Dolenjskem in tudi v Kostanjevici. Pridiga, ki jo je imel tu, je bila silno ostra. Premilostni se je silovito razgrel. Skakal je sem in tja in nazadnje treščil svojo čepico ob prižnico, da je odskočila kakor žoga; tako hud je bil na liberalce. Kmetje so po birmi zmajevali z glavami in uganili, da premilostni niso ravno dober propovednik in rekli: „Firšt pa tudi niso ta pravi.““

1) Št. 205, l. 1901.

Potem zopet pod naslovom: „Škof v Šmartnem“¹⁾:

„Prijazno Šmartno pri Litiji je imelo te dni izredno čast, videti od obličja do obličja ljubljanskega škofa in ga gledati z lece. Slišali so ga vsi, a razumeli niso dosti, kar pa ni sicer nikogar presenetilo, vsaj je znano, da je škof najslabejši pridigar v deželi. Hud je pa bil prevzvišeni, tako hud, da so se ga ljudje resno zbali . . . Škof je bil hud na liberalce. Škofova kapa je bila v vedni nevarnosti, s škofovo palico pa je škof tako ob tla tolkel, da so se nekateri otročiči začeli jokati. Tako je tolkel, da se je jeden del palice odvil in začel bingljati. Ko je škof to zapazil, je pretrgal pridigo, je odviti del palice na prižnici nazaj „zašraufal“, in potem z novo silo tolkel s palico, kar se je dalo.“

Naj to zadostuje. O tem ne spregovorimo besedice; saj škofa skoraj v vsaki župniji poznate, ž njim so mnogi govorili, sami veste, kako pridiguje in kako se ponaša. Kaj bote rekli o tem liberalnem opisovanju, po katerem se Vam škof kakor nekak besen divjak predstavlja? Toda liberalcem pride vse prav, samo da bi se škofov ugled zmanjšal.

¹⁾ Št. 217, I. 1901.

d) „Sovražnik trgovcem.“

Ko je škof po svoji dolžnosti obiskaval župnije okoli Ljubljane in tam delil zakrament sv. birmе, koj jo je uganil liberalni „Narod“, da škof samo zato v ljubljanski okolici birmuje, da bodo ljubljanski trgovci in obrtniki oškodovani. Slično piše o priliki cerkvenega posvečevanja in birmovanja na Černučah¹⁾:

„Zadnjo nedeljo je bil škof v Černučah. Dasi so Černučе le pravzaprav dober streljaj od Ljubljane oddaljene, vendar je šel škof tudi tja birmat. Prvi namen pri tem je, da bi prišlo kar mogoče malo birmancev v Ljubljano, da se na ta način ljubljanskim trgovcem in obrtnikom povzroči velika škoda.“

Tako piše „Narod“, kateri seveda najbolj vidi v srce škofovo in tam najde naklepe in namere, o katerih še škof sam čisto nič ne ve. Ali kaj se hoče, škof se mora grditi.

e) Proti škofu.

Ker ljubljanskega škofa v liberalnih listih grdé, ni čuda, da ga pri birmanskih potoivanjih liberalni občinski zastopi ne pridejo

¹⁾ Št. 211, l. 1901.

pozdravit. Tako se je dogodilo v Zagorju, v Metliki, v Črnomlju, v Trnovem, v Novem Mestu. O tem postopanju liberalnih občinskih zastopnikov je bahavo pisal „Narod“¹⁾:

„Mi pozdravljamo z radostjo te toli dostojne kakor impozantne demonstracije in upamo, da se bodo vsi napredni kraji ravnali po vzgledu, ki so ga jim dale navedene občine. Geslo bodi: Škofa ne bomo nikjer več sprejeli, ampak ga povsod ignorirali, kamor pride in sicer radi njegovega političnega delovanja. Kdor kot škof nastopa v politiki tako skrajno žaljivo za vse meščanstvo in s takim terorizmom, kakor naš škof, nima pravice, naj bi delali kako razliko mej škofom kot dušnim pastirjem in mej škofom kot politikom, toliko manj, ker izvira ves političen vpliv škofov iz njegove škofovske oblasti.“

„Narod“ torej veselo pozdravlja neuljudnost liberalnih občinskih zastopnikov, da, on poziva vse napredne kraje, naj povsod tako ravnajo. Torej, ko so škofa dosti umazali lažnjivo trdeč, da je neveden, odvisen, strasten, besen, sovražnik trgovcem, ko se je škofu pri bravcih „Narodovih“ in sorodnega „Rodoljuba“, „Gorenjca“, „Učiteljskega Tovariša“ ugled zmanjšal, uničil, seveda je le dosledno, ako storé še ta korak,

1) Št. 248, l. 1901.

da sklenejo škofa ne pozdraviti, ko pride po škofovskih opravilih v razne župnije, da se s to neuljudnostjo bahajo in se ž njo ponašajo.

Tako liberalci s škofom postopajo: z obrekovanjem mu izkušajo vzeti ugled in tako onemogočiti vplivno delo med verniki. Ali vidite namen liberalcev? In ni li ta liberalizem greh? Ali ni greh lagati in obrekovati? Ali ni greh, javno cerkveno oblast grditi? ali ni greh javno proti cerkveni oblasti hujskati? Kaj pa pravita četrta in osma božja zapoved?

f) Škofova politika.

Toda zaradi škofove politike morajo liberalci tako postopati. Oglejmo si nekoliko škofovo politiko. Poglejmo v njegov list, namreč v „Škofijski list“, da iz pravega vira spoznamo škofovo politiko.

V tem oziru so tri izjave prezanimive. Prvo nam je škof podal pod naslovom: „Prva obletnica mojega prihoda v ljubljansko škofijo“¹⁾. Tu pravi, kako je zatrepetal v duši, ko je izvedel, da bo imenovan ljub-

1) „Škofijski list“ str. 45 – 49, l. 1899.

ljanskim škofom; koj po prihodu pa je hotel vsem pokazati, kaj namerava; on piše:

„Naj bi vsakdo znal, da ljubim svoj narod, ali da nečem zanemarjati Nemcev, živečih v škofiji; naj bi vsakdo znal, da ne želim družega, kakor da v moji škofiji vlada naš Gospod Jezus Kristus . . . Želel sem se tako obnašati, da nobenega ne odbijem od sebe, nobenega ne odbijem od cerkve, ampak tudi nasprotnike pomirim in jim vsaj razloge za opravičeno nasprotovanje odvzamem, ako se mi ne bi posrečilo, popolnoma jih pridobiti.

Tri okolnosti so me kmalu mučno zaskelele. Najprej sem opazil strastno borbo stanu trgovskega, kmečkega in delavskega. Za pomoč so me prosili posebno trgovci, češ, da jim konsumna društva in zadruge silno škodo delajo. Obljubil sem prosivcem, da se bom o okolnostih dal točno podučiti. To sem storil deloma po zanesljivih možéh, deloma tudi sam. Videl sem, da so posojilnice, zadruge, konsumna društva za ljudstvo navadno ne le koristna, ampak kar naravnost potrebna: saj se po njih ceneje dobiva posojilo, ceneje stvari, potrebne za delo in gospodarstvo . . ., videl sem, da so

na mnogih mestih nekateri trgovci poprej ljudstvo kar odirali in neusmiljeno prodajali njegove domačije, videl sem, da se je na mnogih krajih ravno od trgovcev, posebno gostilničarjev širil med ljudstvo duh protiven Bogu in nramnosti. Sem se li mogel zavzeti za trgovce deloma po pravici, deloma nedolžno trpeče proti ogromni večini naroda? Navadno sem molčal... in premišljeval, kako bi se nasprotstva mogla ublažiti.“

Dodamo, da je škof še istega leta na shodu dekanov o veliki noči v Ljubljani razpravljajl vprašanje o zadrugah in trgovsko vprašanje, kar je potem nadaljeval katoliški shod l. 1900.

Škof nadaljuje: „Opazil sem nazadnje tudi, kako takozvani liberalni časopisi ne prestando donašajo vesti, s katerimi se grdi sv. cerkev, zasramujejo redovniki in redovnice, ali tožijo duhovniki, posebno mlajši; zraven sem pa tudi opažal, kako ravno ti listi posebno v podlistkih pišejo naravnost spodtakljivo, pohujšljivo, pohotno, nesramno, kako priporočajo pesmi in knjige, v katerih se kar naravnost slavi življenje, kakoršno obsoja šesta božja zapoved. Ko sem stvari bolj preiskoval, sem dognal, da

se ravno krog teh listov zbirajo možje, ki so na prapor napisali svobodomiselnost, ter jo v svojih govorih poudarjali . . . te okolnosti so me silno pekle.“

To je ena škofovih izjav. Vidi se, kako je premišljeval, da bi svoje cerkveno-politično ravnanje tako uredil, kakor je dolžan Bogu in vernemu ljudstvu. V tem duhu je tudi vsekdar deloval. Posebno ga je veselil katoliški shod, za katerega se je mnogo mučil.

Leta 1900. in 1901. so prišle dvojne volitve: za državni in za deželni zbor. Liberalci so šli v boj za svobodomiselne, proticerkvene, da, protiverske ideje. To je škofa v srce zbolelo. V dveh pastirskih listih¹⁾ je podučil vernike, za kaj se gre. Posebno v drugem je kar določno povedal, katere može je treba voliti, katerih ne. Kar naravnost je rekel, da so naši možje tisti, ki se držé sklepov katoliškega shoda; kar naravnost je pozival vernike, naj ne volijo mož-liberalcev, mož okoli „Naroda“, „Rodoljuba“, „Gorenjca“. To je druga važna in javna izjava, ki je liberalce silno raztogotila.

¹⁾ Škofijski list str. 87, l. 1900 in str. 84, l. 1901.

A še starejšo škofovo izjavo imamo, ki se je nekako pozabila, a v kateri je načrtan ves protiliberalen program, ki ga sedaj škof s svojo duhovščino v vseh točkah dosledno izpeljuje. Meseca avgusta l. 1898. toraj komaj tri mesece po njegovem prihodu v Ljubljano, so bili razni shodi v Ljubljani, shodi učiteljev, shodi županov, shodi visokošolcev. Kar se je tu govorilo, je škofa neizrečeno osupnilo, in sam piše, da mu je to kakor blisk v temi posvetilo in razsvetlilo položaj, prenevaren za naše krščansko ljudstvo.

O tej stvari je pisal duhovščini 30. avgusta 1898¹⁾, kjer duhovnike opozarja na te nevarnosti in kliče na požrtovalno delo, da se obvaruje narod in v narodu sveta krščanska vera. Tedaj je sprožil tudi misel o katoliški gimnaziji; tedaj je prosil duhovnike, naj bi se v letih 1899 in 1900 kar največ misijonov obhajalo. In res; ali ne meri od tedaj vse delovanje škofovo v cerkvenem in političnem življenju na to, da vse te načrte ne samo izpelje, ampak po potrebi tudi še razširi?

¹⁾ Škofijski list str. 101 in 102, l. 1898.

To je odločna in jasna škofova politika. Seveda je liberalnemu počenjanju naravnost nasprotna. Grda reka liberalnih nauk v časopisih in govorih ne more našega ljudstva v svojih umazanih valovih pokopati. Odtod sovraštvo do škofa, odtod prizadevanje uničiti mu vso veljavo, da bi njegovo delovanje ne imelo nobenega vspeha.

7. Duhovniki.

Kdor je katoličan in ima krščansko vero, vé, kaj je duhovnik. Duhovnik je poslan, da oznanjuje svete resnice; on je pooblaščen, da deli sv. zakramente, da v imenu Božjem odpušča grehe, da se po njegovi besedi izpreminja kruh v Telo in vino v Kri Kristusovo; on ima nalogo, razglašati vsem vernikom voljo Božjo.

Neizmerno visoka je ta naloga; duhovnik je posrednik med Bogom in ljudstvom; brez duhovnika se nikdo izveličati ne more, ne kmet, ne uradnik, ne odvetnik, ne cesar, pa tudi ne duhovnik, ne škof, ne papež; tudi ti potrebujejo pomoči duhovnikove za spravo z Bogom in za srečno

smrt. Zato so pa tudi duhovniki zmiraj in povsod v veliki veljavi in časti.

Da bi duhovniki svoje dolžnosti dobro izpolnjevali in vernike res po volji Božji vodili in podučevali, zato sv. cerkev močno skrbi, da duhovnike primerno vzgaja. Po dokončanih latinskih šolah morajo ostati štiri leta v semenišču, kjer se podučujejo v preimenitnih in visokih bogoslovnih znanostih, ter vadijo v bogoljubnem, duhovniku primernem življenju.

Ko so bogoslovci dovoljno podučeni in v čednosti, posebno v sveti čistosti dovolj vtrjeni, posveti jih škof v duhovnike ter s strahom in trepetom pošlje v duhovno pastirstvo. Saj škof ve, koliko mora duhovnik trpeti, v koliko nevarnosti pride, kako se pa duhovnik tudi lahko izgubi, da je vernikom v pohujšanje.

Nekateri duhovniki so po naravi bolj počasni, drugi bolj ognjeviti, nekateri manj daroviti in sposobni, drugi posebno umni in spretni, nekateri bolj krotki in potrpežljivi, drugi bolj nagli in razžaljivi: od tod se razvije marsikaka slabost, ki duhovskemu pastirovanju škoduje. Toda duhovniki se izkušajo krotiti, obžalujejo pred Bogom svoje

pogreške in se večkrat vdeležujejo duhovnih vaj. Navadno pogreške niso velike; včasih pa kak duhovnik tudi bolj globoko pade, ker je bila izkušnjava velika, ker je bila strast silovita, ker je bila priložnost prenevarena. Hvala Bogu, da je takih duhovnikov prav malo, pa še ti se večinoma radi izpokoré.

Dober duhovnik je sreča za vsako duhovnijo; slab je pa prava pokora. Cerkveni učeniki trdijo, da slabe duhovnike pošilja Bog za kazen dotičnim vernikom. Toda naj bi bil še tako slab, navzlic temu je vendarle duhovnik, vkljub temu ima pravico in dolžnost oznanjevati večne resnice, deliti svete zakramente in kazati pot do srečne večnosti. Tako je določil naš Gospod Jezus Kristus. Toliko o duhovniku sploh, kakor nam ga kaže luč svete vere. Sedaj pa poglejmo, kaj naši liberalci z duhovniki počenjajo.

a) „Klada.“

Ker so naši duhovniki, složni s svojim škofom, storili svojo dolžnost in preprečili liberalne namere, potegniti slovensko ljudstvo

v brezbožni liberalizem, ker so liberalci izkusili, da pri vernem ljudstvu proti duhovniku nič ne opravijo, zato so začeli premišljeno na to delati, da izpodkopljejo duhovniku vso veljavo. Premišljeno na to delajo. Čujmo nesramno-strastni govor načelnika naših liberalcev, čujmo, kako je po volitvah v kmečkih občinah govoril v Črnomlju dne 14. septembra 1901:1)

„V družabnem življenju obstoječa in čez vse meje pretirana in nezdrava duhovniška veljavnost je tista klada, ki leži že stoletja nad slovenskim narodom in v kateri je iskati edinega vzroka, da je naše kmetско ljudstvo ostalo sirovo, nevedno in za vsak napredek nesposobno . . . Duhovščina mora nazaj na tisto ponižno družabno stališče, katero bode v primeri z njenim pomenom in z njeno zastarelo in malovredno vzgojo. Dokler naš poluomikani duhovnik med narodom ne bo potisnen na tisto družabno nižino, kjer se nahaja pravoslavni pop . . ., do tedaj ni upati, da bi se njegova napredku in sreči slovenskega naroda škodljiva veljavnost v posvetnih zadevah zatrla. Zatreti pa se mora, do korenine se mora zatreti. V tem oziru nam ni treba poslušati onih znanih slovenskih dobrovoljčkov, ki sanjajo neprestano o bratih, o slogi . . ., in ki pred vsem sanjajo tudi o tem, da izpodkopujemo nравnost mej ljudstvom, če se tudi z jednim samim prstom zadenemo nje-

1) „Slov. Narod“ št. 212, l. 1901.

govih pijanih dušnih pastirjev. Naj vrag vzame te sanjače . . . Zategadelj . . . celemu svetu odkritosrčno pripoznajmo, da jedna glavnih točk delovanja narodno-napredne stranke teži na to, da se veljavnost duhovstva med priprostim našim narodom . . . izpodkopuje in preiščljeno izpodnese, dokler ne pride na mesto, katero ji gre. To se pravi na mesto, kjer s svojim celotizmom in fanatizmom ne bode mogla več motiti krogov posvetne slovenske inteligence in tudi ne motiti tistega globokega hrepenenja po napredku, katero mora živeti med vsakim narodom, ako hoče pri življenju ostati. Naše geslo je bilo in bo, našemu duhovniku k večjemu priznati tisto veljavnost, koju ima ruski pop pri ruskem mužiku. Ko je nekdanj angleški bogoslovec dobil prvo službo pri kakem grajščaku, ni smel z gospodarjem jesti pri eni in isti mizi, sedel in jedel je pri isti mizi, kjer so obedovali postrežniki in drugi posli. Pa vendar ni vera prišla v nevarnost. In trdi pri nas ne bo prišla v nevarnost, če bi duhovnika v družabnem življenju spodili od prvega mesta pri skledi, ter ga potisnili bolj tja doli proti vratom.“

Kaj ne, kako grdo govori poslanec in odvetnik dr. Tavčar o duhovnikih! Zakaj? Samo zato, ker imajo med vernim ljudstvom večjo veljavo kakor pa liberalci. Liberalci želé pomagati našemu ljudstvu do napredka — ali govorimo jasno — do odpada od Boga, od vere, od Kristusa v zmoto in temo, v kateri se gledé večnosti in svojega

življenskega namena sami nahajajo. Veljavnost duhovnikov se mora zatreti! Kdo more tako govoriti? Edino tak človek, ki duhovski stan kot tak sovraži, ki od Boga mu dane naloge duhovskega stanu ne priznava, ki brez duhovnika in njegove pomoči živi. Ali ni greh tako govoriti in za to delovati? Dodamo še to, da se je po tem govoru na predlog učitelja Šetina soglasno izreklo dr. Tavčarju zaupanje in „Narod“ trdi, da je bil to impozanten shod, ki je jasno pokazal močatost in zavednost črnomaljskega meščanstva; tako meščanstvo ne bo nikdar uklonilo tilnika pod klerikalni podplat.

b) „Gavrani.“

Kako pa naj se duhovnikova veljava zatare? Vzbuja se sovrašтво in zaničevanje do duhovnikov in to n a m e n a.

Duhovnikom se dajejo najgrši priimki: far, pop so v „Narodu“ že navadni izrazi. Nadalje: gavran, črne kobilice, žegnan svinjar, žegnan trebuh, kaplanče, zbesneli črnosuknež, besen drviš, muftija — tako in enako skoro v vsaki številki. Zares občudo-

vanja vredne želodce morajo imeti bravci, ki dan za dnevom prebavljajo tako skrajno podle in sirove besede.

Čujmo nekaj zgledov. Po volitvah piše „Slov. Narod“ :1)

„Mladi, mlečozobni kapelani so besneli kakor divji petelini na leci, divjali podnevi in ponoči — morda ob tem času tudi iz drugih namenov — po vaseh in hišah rotili može, žene, otroke — popisovali glasovnice in pretili s pogubljenjem, ako se jim niso udali.“

V istem listu²⁾ je zadej zahvala propadlega deželno-zborskega kandidata gospoda Čopa z Breznice, v kateri je ta-le odstavek :

„Kakor črne vrane, ki se v mnogoštevilnih jatah vlačijo po našem polju ter nam delajo ogromno škodo, tako so se vsuli besni popje med neizobraženo in nezavedno ljudstvo, ter je z ostudnimi lažmi in sleparijami gnali na volišče. Odprli so nam oči in prišel bo čas, ko bode ljudstvo samo zapodilo te hinavske škodljivce ter bode samo podrlo na kup to gnilo farško grdobijo.“

Bodi dovolj. Ali tako piše izobražen mož? Toda s tem še niso zadovoljni. Vsem liberalnim pristašem se je naročilo, naj pa-

1) Št. 218, l. 1901.

2) Št. 213, l. 1901.

zijo na farovže in na duhovnike, na vsak korak in na vsako besedo, in naj vse prijavijo, karkoli bi slabega, zaničljivega videli ali slišali.

Odačas kar mrgoli po „Narodu“ in drugih liberalnih listih o duhovnikih, kako sirovo postopajo, kako pijančujejo in posebno s slastjo se pripoveduje, da so tudi nečistim grehom udani. Vse župnije in farovže so že oblezli, in karkoli kak listič o kakem duhovniku spiše, to kot posebno zanimivo novico liberalni listi hlastno poberejo in vneto širijo.

Ali so res naši duhovniki tako grdi, tako zlobni in tako hudobni? Radi sicer priznavamo, da so tudi duhovniki iz mesa in krvi; tudi duhovniki imajo svoje izkušnjave in strasti, tudi duhovniki morejo grešiti, ali duhovniki molijo, pogostokrat hodijo k spovedi, radi prihajajo k duhovnim vajam in zato strasti in izkušnjave premagujejo ter navadno v ogromni večini živé trezno, zdržno in v popolni čistosti.

Ljubljanski škof, kakor je nam vsem znano, gotovo ni mož, ki bi se bal resnici dati izpričevanje; resnico govori in piše, če bi mu to tudi ta ali oni zameril. In kako

on sodi o duhovnikih svoje škofije? „Da se bolj podučim“, piše v „Škofijskem listu“ l. 1899., št. 46, „sem šel in preiskal precej tožbâ zoper naše duhovnike... in prepričal sem se, kako grdo in nesramno se duhovniki obrekujejo; prepričal sem se, da so se obrekovali najbolj oni duhovniki, ki so na bolj kritičnih župnijah žrtvovali svoj mir, svoj denar in svoje zdravje, da siromašno ljudstvo obranijo onih, ki so mu gmotno in duševno škodovali; prepričal sem se, da se včasih kak duhovnik res kaj zaleti, kaj nerodnega v naglosti stori, kako preostro besedo izgovori, ali da je resnično komaj četrtina tega, kar se zoper nje piše in govori.“

Tako ljubljanski škof. Ali sodite sami iz lastne izkušnje! Koliko je duhovnikov, katere sami poznate, kako vneto in neumorno delajo v dušnem pastirstvu, kako radi pred tabernakelj hodijo, kako se skoro vsak mesec zbirajo v posvêt o raznih časovnih vprašanjih in drug drugega navdušujejo za zvesto spolnovanje stanovskih dolžnosti, in taki duhovniki naj bi živeli v pijanstvu in nečistosti? Ali recimo — kar pa niti od daleč ni resnično — da bi jih

bilo zabredlo v pregreho deset odstotkov, ali zasluži onih devetdeset odstotkov, da se zaradi peščice slabih vsi tako grdé, zasramujejo in zaničujejo? In ali je prav, da se slabi opravljajo, dobri obrekujejo in sicer z namenom, izpodbiti veljavo duhovnikov sploh in s tem vernike odtrgati od cerkve? Ali ni to greh in sicer večkratén greh?

Toda liberalnim vodjem in pisateljem niti to ni dovolj. Ko pišejo povesti, kaj radi vmes vtaknejo duhovnika, pa tako, da mu odmenijo kaj smešno in zaničljivo vlogo. Oj, koliko je v tem pogledu grešil „Narod“ v podlistkih! O tem samo en zgled.

Pod naslovom „Madonna della Rocca“ piše „Narod“¹⁾ o ročanskem župniku:

„Pravi ročanski župnik ne nosi nikdar obleke, ki bi ne bila zakrpana ali raztrgana; pravi ročanski župnik ne dobi svoj živ dan mesa k obedu, edino krepilo mu je vino, katero zavživa vsak dan pri maši . . . ako dobre duše ročanske vidijo, kako gre župniku vino v slast, se tega veselé, ker upajo, da bo njegova molitev gorka in krepka ter koristila njih grešnim dušam. A tudi dnevi groze se porajajo v Rocci, kadar se gospod kurat v istini

1) Št. 45, l. 1899.

razjezi . . . potem v pridigi izpusti ves pekel z vsemi njegovimi hudiči nad prestrašeno občino.“

Tako piše „Narod“, tako pišejo liberalni pisatelji o duhovniku in njegovih opravilih; tako pišejo, samo čestokrat še mnogo grše, ker najraje duhovnike spravijo v kako nesramno ali vsaj smešno zvezo z ženskami.

8. Samostani.

Življenje redovniško je bistven del v celotnem življenju svete katoliške cerkve. Redovniki in redovnice ne izpolnjujejo samo zapovedi božjih in cerkvenih, ampak se s posebno Bogu storjeno obljubo zavežejo, da bodo izpolnjevali evangeljske svete popolnega uboštva, vednega devištva in popolne pokorščine pod duhovnim poglavarjem. Redovniški poklic je torej poklic v življenje, kjer se stopa po strmem potu do krščanske popolnosti; ta poklic je po milosti svetega krsta in prave vere največja od Boga dana milost.

Nekateri redovi so odločeni samo, ali vsaj ponajveč za molitev in pokoro, katero opravljajo zase in za svet. In kako potre-

bujemo molitve! Taki redovi imajo kaj strogo življenje in se pečajo le z domačim delom, na prim. karmelčanke, kartuzijanci. Drugi redovi imajo še poseben namen na korist bližnjega; pečajo se s šolo, z bolniki, z misijoni, kakor na prim. frančiškani, lazaristi, kapucini, cistercijani, jezuitje, uršulinke, šolske sestre, usmiljenke, frančižkanke.

V naši škofiji imamo, hvala Bogu, precej redovnikov in redovnic z raznovrstnimi nalogami. Moramo reči, da vsemu ljudstvu premnogo koristijo in da zares tudi poklicu svojemu primerno delajo in živé. Ali vendar nimajo miru; tudi redovnike in redovnice liberalni voditelji in pisatelji neizmerno grde in zasramujejo. Poglejmo!

a) „Jastrebi.“

Znano je, da so francoski prostožidarji, ti zakleti sovražniki svete katoliške cerkve, mnogo redov s Francoskega prepodili. Pregoni redovniki so si morali poiskati drugih deželâ. Pričakovati je bilo, da jih tudi v Avstrijo nekaj pride. Zato so avstrijski prostožidarji zagnali grozovit krik proti njim, da bi preplašili vlado, ter jih ona ne bi k

nam dopustila. Tem se je pridružil kajpada svobodoljubni „Narod“,¹⁾ ki piše:

„Francija pometa in smeti — namreč redovniške osebe — leté na avstrijska tla . . . Španija in Italija sta se zaprli proti jezuitski kugi, toda Avstrija jih sprejema z odprtimi vrati . . . In tako prihajajo ti beloglavi jastrebi v velikih jatah na avstrijska tla, da oglodajo še avstrijske dežele do kosti . . . Toda pravi zastopniki narodov se bodo morali oglasiti tem jasneje, saj je bede že danes preveč in torej francoskih kobilic in samogoltnih ujed ne potrebujemo.“

In res se je tak „pravi zastopnik naroda“ proti sprejemu francoskih menihov oglasil na Dunaju v drž. zboru. Dr. Tavčar namreč je kot zastopnik mesta Ljubljane v državnem zboru tole rekel:²⁾

„Grozi nam naval tujih menihov. Da obstoji ta nevarnost, ni dvomiti . . . Avstrija jim odpre vrata na stežaj, da morejo lačni postopači trumoma prileteti vanjo. Pred vsem bodo krenili ti ljudje na Kranjsko . . . , ker so ondi primaknjeni zanje k ognju največi lonci.“

A ne samo, da tako nespametno govori o redovih sploh, celo kar naravnost napada oblubo devištva in skupno življenje po zakonih prostovoljnega siromaštva. V

1) Št. 238. l. 1901.

2) „Slov. Narod“ št. 272. l. 1901.

nekem prav nesramnem podlistku filozof Svetlin, zaljubljen v neko učiteljico, takole sanjari: 1)

„Jel je popolnoma mirno preišljevati ljudi, ki hočejo podjarmiti, ki hočejo v verige dušne in telesne vkovati človeško družbo. In videl je pred svojimi duševnimi očmi dolge vrste sključenih ljudi s suhimi, asketičnimi obrazi, z velikimi vdrtimi očmi in s težkimi verigami na rokah, pleča in hrbet so imeli raztepen, razpraskan, krvav in drug za drugim so se plazili po golih, raztrganih, krvavih kolenih . . . Pot je bila črna . . . plazili so se dalje in dalje ter izginjali v črno, neprodirno noč . . . brez sledu . . . brez sledu . . .“

„Zasmilile so se mu te velikanske množice . . . ki so l'ki sencam tavale dalje . . . brez lastnega prepričanja, brez lastne volje . . .“

Tako zasramuje sebi nepoznano redovniško mirno življenje.

Ali naj še napišem ostudne besede proti obljubi svete pokorščine, proti obljubi siromaštva in proti skupnemu redovniškemu življenju, kakor jih je nakopičil „Narod“ 2) v dveh svojih številkah? Ne, bodi dovolj! Imamo še hujše obtožbe zoper naše slovenske liberalce.

1) „Slov. Narod“ št. 259, l. 1901.

2) Št. 185, 186, l. 1901.

b) „Jezuitske skrivnosti.“

Kajne, to bo pa že zanimivo, spoznati skrivnosti teh strašnih jezuitov. „Narod“ naj nas o njih podučí. Pod zanimivim naslovom „Manevri jezuitov“ piše: 1)

„Slučajno mi je prišla v roke brošura ‚monita secreta‘ (skrivna jezuitska navodila), prevod profesorja Julija Hochstetterja. Vsebina je tako zanimiva, da vsekakor zasluži pozornosti. Ta navodila so namenjena le predstojniku in se imajo poveriti le nekaterim osebam družbe, ki so posebnega zaupanja vredne. ‚Ako bi se pa dogodilo, — tako se glasi drugo poglavje — kar naj obvaruje Bog, da bi prišla ta navodila v tuje roke, mora se trditi, da niso to misli družbe in to naj potrdijo tisti, o katerih se gotovo ve, da so jim ta navodila neznana.‘ — Kajne, prav jezuitsko!“

Tako „Narod“. Oj, sedaj bo pa ta grda jezuitska druhal razkrinkana. No, kaj pa pravijo navodila? „Narod“ jih objavlja: kako naj jezuitje varajo velikaše, bogatine, vdove, mladino, samo da si pridobé več premoženja, kako naj izpodrivajo druge redove in duhovščino, kako naj bodo v potrebi široke vesti, kako naj bogatim vdovam, ako so družbi zveste in radodarne, dovolijo, kar v oziru svojih srčnih potreb zahtevajo;

1) Št. 227, l. 1901.

kako naj se bogastvo družbe množi in prikriva, kako naj se kraljem in knezom prilizuje, kako bi bilo želeti, ako bi prišle vse škofije v last družbe, pa tudi apostolska stolica in kako družba izkuša doseči, da se je oni, ki je ne ljubijo, vsaj bojé.

Ko je „Narod“ vse to napisal, sklepa s temile besedami:

„... to delo je bilo leta 1612. prvokrat izdano v Krakovem. Brošura Hochstetterjeva je prevod dela, katerega je zadnji knjižničar pariških jezuitov sestavil po drugih rokopisih. — Vsekakor je koristno, da se človek s to črno tropo, ki kani preplaviti Avstrijo, nekoliko bližje upozna.“

Ta knjižica je že večkrat ponatisnjena, to je res. Toda to še ne dokazuje, da je resnična: naj se laž sto in stokrat ponatisne, vendar ostane laž. Ako bi bila knjižurica prevod dela, kakor ga je neki pariški jezuit sestavil po rokopisih, tudi s tem še ni dokazano, da je resnična, vsaj imamo mnogo učenjakov, ki sestavljajo knjige po lažnjivih rokopisih, pa zavljo tega učenjaki ne trdijo, da so dotični lažnjivi rokopisi postali resnični.

Kaj pa naj se misli o teh navodilih? Izšla so ta navodila brez piščevega imena l. 1614. (ne pa 1612.) v Krakovem. Krakovski

škof je dal zadevo preiskati in 18. decembra l. 1616. je Rim ta navodila razglasil kot lažniva in jezuitom s hudobno namero podtaknjena. To priznajo tudi učenjaki in sicer ne le katoliški, ampak tudi protestantovski in starokatoliški, zagrizeni sovražniki jezuitov.

Leta 1688. piše o teh navodilih Anton Armand, hud sovražnik jezuitov, tako le: „Davno je že poznam, toda vedno sem sodil in še sedaj sodim, da je to grda burka izigrana proti jezuitom, in da nikakor ne prihajajo od jezuitov.“

Jezuitom sovražni Lang piše v svoji zgodovini jezuitov na Bavarskem l. 1819.: „Navodila so očitno izmišljena, in zasramovanje so objavili kaki divji jezuitski nasprotniki.“

Od cerkve odpadli profesor Reusch, ki je sicer mnogo pisal proti jezuitom, pravi v „bogoslovnem literarnem listu“ meseca decembra l. 1890.: „Zasebna navodila so gotovo samo grde zabavljice Jeronima Zaborowskega, kojega so pred l. 1611. jezuitje iz reda pognali.“

Pa naj bo dovolj. Kdor se hoče še natančneje poučiti o teh jezuitom hudobno podtaknjenih navodilih, naj čita knjigo:

„Duhr, Jesuitenfabeln“, ali pa „Reiber, Monita secreta“.

Sedaj vidite, iz kakšnih mlakuž zajema liberalni „Narod“ svoje znanje; toda vse mu je dobro, naj mu le v to služi, da blati redovnike, duhovnike in katoliško cerkev. Prašam, ali tako goljufno pisanje ni greh?

c) „Loške babnice.“

Ako je mogoče, naredil je liberalni „Narod“ še večo in nesramnejšo krivico loškim nunam, katere imenuje „stare device“, „babnice“. V več številkah¹⁾ opisuje grozne razmere v samostanu. Kaj jim očita?

Pravi, da je v samostanu doma jetika, legar, skrofuloza; trdi, da je ondi bolnih ležalo deset gojenk, katerim so noge otekle in jih tako boli, kakor da se jim z britvami režejo; pripoveduje, kako so gojenke bolehave, kako jih zdravnikom prikrivajo, kako v zaduhlih in zamazanih spalnicah brez nadzorstva telesce pri telescu, kakor arenki v sodčeku natlačene ležé; kliče, naj bi vlada vmes posegla in zavod zaprla; grozi, da se bo vse to prijavilo po laških in nemških

¹⁾ Št. 228, 238, 239, 243, 245, 251, l. 1901.

časnikih; trdi, da more vse to dokazati in nazadnje hudobno dostavlja, da more dokazati še marsikaj takega, česar v javnem listu še omeniti ni mogoče. Tudi nunske lekarne omenja ter se norčuje iz dotične častite sestre, ki zdravila daje.

Kajne, grozne obtožbe! Ako je tako, naj se res samostan kar zapre. Pa, ali je v nunskem samostanu v Loki kaj takega mogoče? Ali je verjetno? Čujte!

Na te obtožbe je poslala res vlada svojega poverjenika, doktorja zdravilstva, ki je prišel v nunski samostan nepričakovano, ravno opoludne, ko so bili vsi otroci skupaj v obednici. Ostal je v samostanu skoro pet ur in je vse natanko pregledal. In kako je on poročil vladi v Ljubljano? Brali smo poročilo. Zdravnik vladi piše, da je v veliki, prostorni obednici našel vse otroke, videl je, da so popolnoma zdravi, le ena gojenka da je bolehnega lica. V spalnicah je vse premeril in pravi, da so svetle, zračne, skrbno čiste, da je po malo otrok v posamnih spalnicah in da so od 18 spalnic samo 4 malo pretesne, ako se vzame za vsako osebo po 30 kubičnih metrov zraka.

Tako vladno poročilo. Nam je samostan prav dobro znan in dodajemo, da legarja že deset let ni bilo v njem, da jetike ni, že pred tremi leti je zadnja oseba za jetiko umrla, da ravno tačas, ko je „Narod“ bruhal zoper samostan, ni bilo prav nobene bolnice v hiši, ampak je ona bolezen v nogah, huda, kakor bi se z britvami rezalo, popolnoma izmišljena.

Te laži so se zares po tujih časnikih razglasile. Stariši otrok so bili vsi preplašeni, skrbno so v listih popraševali, tudi osebno prišli gledat, da li jim otroci še živé. Posebno neki oče iz Istre se je čudil, ko je našel vse drugače, kakor pa je v listih čital. Sklene iti v uredništvo „Narodu“ povedat, da ni res, da ga je dopisnikar nalagal. A kaj so mu rekli v uredništvu? „Mi vemo, da ni res, pa bomo vendar pisali; naj pa tožijo!“

Ali taka laž, tako nesramno obrekovanje ni greh? ali ni večkratni smrtni greh? In kolika hudobija groziti, „da se more dokazati še marsikaj drugega, česar v javnem listu še omeniti ni mogoče“? Kakor da bi se v samostanu najbolj grozne stvari godile in počenjale.

Torej „naj pa tožijo“! In zares, zvedeli smo, da je naš škof kot predstojnik hotel tožiti. Povedal je vse dvema odvetnikoma, toda oba sta rekla: „Ako tožite, tožbe ne bote dobili, ker porotniki „Narod“-a ne bodo obsodili.“ Tak je sad liberalne šole, tako daleč sega liberalna pokvarjenost!

9. „Dr. Žlindra.“

Kakor z duhovskimi osebami, ravno tako postopa liberalna stranka z onimi omikanimi laiki, ki se žrtvujejo za katoliško vero, ki se boré za zmago katoliških idej. Najbolj pa sovražijo gospoda Dr. Šusteršiča, ker čutijo, da jim je kos in da se mora pred njim liberalna stranka v kót pomikati. Znano je, kako ga blatijo po časopisih, kako v javnih govorih, kako so ga celo na Dunaju črnili in si prizadevali, prignati ga do tega, da se odreče poslanstvu in političnemu življenju.

Katoliška stranka pa ceni svoje značajne može in jim je pri volitvah izkazala popolno svoje zaupanje. Dr. Šusteršiča pa

vsi radi priznamo kot voditelja, kot spretne-
nega, nevstrašenega in zares nesebičnega
borivca. Za organizatorja in voditelja je
kakor vstvarjen, radi gremo za njim. Kako
nas je veselilo, ko so v zadnjem deželno-
zorskem zasedanju leteli zasluženi vdarci
na liberalne voditelje! Prav, odločnost velja
in nevpogljivost za resnico in pravico proti
liberalnemu nasilstvu, proti liberalni popa-
čenosti. Naj le zmerjajo poljubno z „žlindro“,
čutili bodo, da je „žlindra“ trda in da tam
zaboli, kamor ona dobro pogodi.

10. „Fanatični janičar.“

Kmetiški stan je težák, posebno dan-
danes. Zemlja slabo rodi, delavcev manjka,
vse hiti v tovarne, se seli v Ameriko, davki
so visoki, žito po ceni, dolga preveliko.
Kje boš, dragi slovenski kmet, našel to-
lažbe? Ali ne edino v sveti veri, katera ti
kaže na trpečega tvojega Gospoda, te uči,
imeti delo za pokoro in te zagotavlja, da
si z delom in trudom po volji Božji služiš
večno srečo. Kje boš, dragi slovenski kmet,
našel pomoči in podpore? Ali ti ne poma-

gajo najbolj tvoji duhovniki, ki ti oznanujejo večne resnice, ki te tolažijo v tvojih stiskah, ki ti pa tudi pomagajo gmotno, ko za te vstanavljajo posojilnice in gospodarske zadruge?

Prašam te, slovenski kmet po Notranjskem in po Gorenjskem, pa tudi po Dolenjskem, ali ti niso duhovniki, v tem že mnogo pomagali proti trdosrčnim bratom slovenske krvi? In kar je še več vredno, ali ne čutiš, kako duhovnike ravno zavoljo tega grde in psujejo in obrekujejo, ker so tebi pomagali, da te trdosrčni bogatini ne morejo več tako izžemati.

Zato ni čuda, da se ti, slovenski trpin, svojih duhovnikov oklepaš in jih ubogaš. In če bi duhovnika zapustil, kam se boš obrnil? Hočeš li kreniti v tabor liberalcev, ki so zatajili Jezusa in sveto katoliško cerkev? In glej, ker si ti Bogu zvest, ker veruješ, da je Bog, in da te je On vstvaril; ker veruješ, da te je Jezus odrešil; ker veruješ, da je sveti Duh tudi Bog in te v zakramentih posvečuje; ker veruješ, da je katoliška cerkev Jezusova in so tvoji duhovniki Jezusovi odposlanci; ker to veruješ in si tudi pri volitvah to sveto vero

pokazal, poslušajoč glas svojih duhovnikov, zato tudi tebe liberalec sovraži in zaničuje in grdi. Poslušaj, kako liberalni list o Tebi piše, kako liberalni vodja dr. Tavčar v Črnomlju pred meščani o tebi govori: 1)

„Gospodje volivci! — govori dr. Tavčar — dežela je govorila in v deželni zbor odposlala je po večini može, ki bodo kimali po farovski komandi, ter pred svetom pričali o sramotni resnici, da naše kmetsko ljudstvo še ni zrelo za nikako javno delovanje. Takemu ljudstvu dati v roke splošno volivno pravico, je ravno isto, kakor če bi se dala otroku v roke nabita puška.“

Seveda, ko bi bil ti, slovenski kmet, volil po želji lažnivega liberalizma, bil bi zrel za javno delovanje in za splošno volilno pravico! Ker si pa volil, kakor ti je veleval tvoj po sv. veri razsvetljeni razum, zato nisi zrel, otrok si!

„Sedaj pa za volitev pridejo na vrsto naša mesta — nadaljuje v Črnomlju g. dr. Tavčar — in razumništvo slovensko obrača svoje poglede z zaupanjem na te trdnjave napredne misli . . . Primerjati se dajo ti volitveni boji s časi turških vojsk. Na kmeta se domovina ni mogla zanašati, duševno in telesno je bil tako opešan in onemogel zarod, kakor je v svoji večini še dandanes . . . Če je privihral Turek v deželo, se je izsesani in

1) „Slov. Narod“ št. 112. l. 1901.

onemogli kmeti narod razpršil, kakor se razprše pleve pred vetrom. Da smo v teh časih odkazani bili jedino na kmeta, ki je kazal svojo hrabrost jedino v tem, da se je skrival po gozdnih brlogih, potem bi bila Kranjska še dandanes turška pokrajina . . .“

„Naša mesta s svojimi zidovi in s čvrstim meščanstvom . . . bila so torej jedina zavetišča izmučenega Slovenstva, na kojih si je divji Turčin razbijal glavo svojo . . . In tako je tudi sedaj! Privihralo je v deželo novo barbarstvo in kakor nekdanj napravili so iz nevednega kmeta fanatičnega janičarja, ki je na ljubo surovemu duhovniku, kakor smo videli v Gočah, pripravljen pobijati in tuje imetje uničevati.“

Vidite, kako liberalni odvetnik, govoreč liberalnim Črnomaljcem, grdi vaše prednike in vas in duhovnike. Torej vi ste nevedni kmetje, vi ste fanatični janičarji, pripravljeni tuje imetje uničevati, in sicer na ljubo sirovemu duhovniku, kakor je bilo v Gočah. Liberalci so namreč kaplana v Gočah na Vipavskem po krivem tožili, da je hujskal na pretep: sodnija je dokazala, da to ni res, ampak da je bila to liberalna laž. No, poslušajte samo še en izrek iz istega govora v Črnomlju. Gospod dr. Tavčar nadaljuje:

„Sedaj pa leže omenjene janičarske jate pred vratmi naših mest in vhod zahtevajo, oboroženi s koli in cepci. In obupati bi morali nad prihodnostjo

slovenskega naroda, ako bi krepko in zdravo naše meščanstvo ne imelo več toliko moči v sebi, da ne bi s krvavo glavo odposlalo te nečedne druhal nazaj v farovške hleve in farovške svinjake, iz kojih so na dan prihrumeli.“

Kaj ne, olikane besede! Samo iz govora ne moremo posneti, kaj govornik sedaj pod temi janičarskimi jatami misli? da li kmeta, ali sploh klerikalce, posebno duhovnike; pa naj misli, kar hoče, vsekako so to čudno olikane besede. Ne moremo si kaj, da Vam ne bi naveli še enega stavka iz dotičnega govora:

„Ni pričakovati srečne prihodnosti našemu narodu, dokler se med kmečkim ljudstvom glede duševnega mišljenja ne dožene nekak preobrat, ki bode našega priprostega moža mišljenje popolnoma prevstrojil in prerodil. Kar dandanes naš kmet misli, ni za nič; tako je smel misliti v srednjem veku, ne pa dandanes... v boj se spušča kmetič z nevednostjo novorojenega otroka, v katero nevednost ga s kleščami tišči naša duhovščina, ki je sama tudi silno nevedna.“

Zakaj se ti, dragi slovenski kmet, očita nevednost? Zakaj se trdi, da, kar misliš, ni nič, in da se mora v tvojem mišljenju vse preobrniti? Zato, ker veruješ v Boga, v Kristusa, v večnost in v neumrjročnost! Ko bi bil ti zvest učenc

liberalnih učiteljev, pa bi vero od sebe vrgel, bil bi v istem hipu prosvetljen in omikan! In ker država s silo ne brani nam oznanjevati teh večnih resnic, tebi pa verovati jih, zato „je slovenskemu narodu velikansko poneumnjevanje ljudstva še za celo stoletje zagotovljeno“,¹⁾ kakor je trdil isti zastopnik v državnem zboru na Dunaju pred zastopniki celokupne Avstrije.

Zopet prašam, ali ni tako liberalno govorjenje in obsojevanje greh? ali ni greh grditi kmetiški stan zaradi neomahljive vere njegove?

11. Vir posirovelosti.

Znani so vam sveti misijoni. Ker se je opazilo, kako hočejo liberalci kugo nesrečnega liberalizma med naše ljudstvo siloma in prekanjeno zanesti in razširiti, napovedal je ljubljanski škof že meseca avgusta leta 1898. misijone po celi deželi. Naprosil je oo. jezuite, lazariste, frančiškane

¹⁾ Slov. Narod št. 272, I. 1901.

in kapucine, da naj se poprimejo težkega, toda prevažnega opravila. Goreči redovniki so škofa poslušali, gospodje župniki so razumeli njegov glas, in glej, v zadnjih treh letih je bil sveti misijon že skoraj v vsaki župniji; v nekaterih so ga tudi že ponovili.

Ali niso misijonski dnevi za vsako župnijo, za vsako hišo, za vsako osebo prevelika sreča? Vsakdo čuti prav posebno milost božjo, ter uvidi sirove in umazane strasti svojega srca, žene ga k sv. zakramentom, kjer se očisti in sklene, nesrečne strasti s pomočjo Božjo premagovati. Ob svetem misijonu se sovražniki spravijo, tuje blago se povrne, prizadeta krivica se popravi, grešne zveze se strgajo, vseli se pa v srce ljubezen do Boga in do bližnjega, sklep dobrega, čistega, krotkega, potrpežljivega življenja, sklep natančnega spolnjevanja stanovskih dolžnosti. Kako pretresa zvečer srce zvon pokore, kako silno zvon sprave, kako blaga čustva se vzbujajo pri odprošnji pred najsvetejšim zakramentom, pri sklepnem govoru, pri zadnji procesiji! Kaj ne, ko bi vsi misijonskim sklepom zvesti ostali, ne bilo bi med nami razuzdanosti, ne bilo bi sovraštva in preprirov, ne

bilo bi kletve in pijanstva; o, mirno, zadovoljno, srečno bi se živelo!

Človek bi mislil, da vsaj sv. misijonom liberalizem ne bo nasprotoval! Ali motiš se, silno se motiš! Saj sveti misijon utrdi v tebi zvestobo do Boga in svete cerkve in svete vere, tega pa liberalizem ne trpi! Da bi bil kristjan podložen Bogu, tega liberalizem ne trpi, zato sovraži misijone, sovraži misijonarje, in pravi liberallec se svetega misijona tudi ne vdeleži. Poglejmo le v liberalne časnike, in našli bomo premnogo dopisov zoper sv. misijone. Ne moremo vam navesti vsega, kar se je zoper svete misijone lažnivo-grdega pisalo in govorilo. Naj vam navedem le samo odlomek iz enega dotičnih govorov:

„O podivjanosti“, pravi liberalni govornik, „o podivjanosti, katero so povzročile v ljudski duši zlasti sedaj običajne pridige, izpregovorim pozneje. — A tu moram naglasiti, da zaslužijo prvenstvo na tem polju baš samostanski duhovniki. Kakor vam znano, se vršé na Kranjskem mnogoštevilne misijonske pobožnosti. Misijon pa je stvar, ki je zvezana s stroški . . . Pri teh misijonih nastopa zopet samostanska duhovščina. Opravljajo jih brezizjemno le samostanci in ti zagrešé na prižnici in v spovednici največjega obžalovanja vredne izgrede. Jaz sam sem vzrastel v

ozračju župnišča in jaz sam sem se moral večkrat oblatiti v tej luži, ter se morem sklicevati na svoje lastne izkušnje... In oprt na te izkušnje, se upam trditi, da so postale misijonske pridige velika nesreča za slovenski narod. Te misijonske pridige so na Slovenskem vir posurovljenja in poživaljenja naroda. Tu so pred vsem... spolna vprašanja, ki se v teh misijonskih pridigah obdelujejo z neko obširnostjo in ljubeznijo, da se vidi tako, kako nesramno se naslaja pridigar na svojih besedah. Poglavje o ljubezni... se obširno razpravlja sedaj pred dekleti, sedaj pred fanti, sedaj pred vso zbrano občino, zato se pa ne smemo čuditi, da se zdi končno to poglavje mladini prav zanimivo, ter ga hoče poskusiti ne le v cerkvi, nego tudi dejanski. Ako bi videli otroke in na pol odrasle osebe, kako besede pridigarja kar vsesavajo, potem bi vam moralo srce vtrpniti v telesu in docela natančno bi čutili: sedaj so se odprla vrata spolnih skrivnosti pred temi nedolžnimi dušami. Ne vem, kako živé ti ljudje po samostanih... toda kar počno na misijonskih pobožnostih, to je... brezbožno, vir nečistosti in nemoralnosti.“

Nalašč smo vse zapisali: nikar se ne pohujšajte; ali zapisali smo, da spoznate, kako hudobno in prekanjeno se more govoriti o svetih misijonih, katere vi iz lastne izkušnje dobro poznate. Kajne, pravične jeze mora vzkipeti srce pri tako zlobnem zavijanju in zasramovanju. Pa radi bi vedeli, kdo je to govoril in kje? Čujte: tako je

govoril dne 22. novembra 1901 vodja liberalne stranke, katerega liberalni možje in liberalna mesta v zvezde kujejo, ki nosi zastavo liberalizma, namreč gospod doktor Ivan Tavčar na Dunaju v zbornici poslancev celokupne Avstrije kot zastopnik dolenjskih mest. Ves govor njegov je dobesedno prinesel „Sl. Narod“.¹⁾ Ali tako obrekovanje ni greh?

12. Šole.

Katoliška cerkev je vernike rada podučevala in vzgajala, ter je zavoljo tega snovala šole, kamorkoli je prišla. V srednjem veku vidimo prav veliko število župnijskih, samostanskih, stolnih, mestnih in visokih šol. Do najnovejšega časa so jih skoraj izključno samo duhovniki snovali in vodili. V novejšem času tudi države šole snujejo, kar je popolnoma prav. Saj ima država dolžnost skrbeti za času primerno omiko svojih narodov. Samo dopustiti mora, da tudi cerkev snuje svoje šole in nikakor ne sme siliti, da bi moral vsakdo obiskovati

¹⁾ Št. 271, 272, 273, l. 1901.

ravno državne šole. Pa tudi pri državnih šolah ima cerkev pravico in dolžnost, pri vseh, posebno pa pri ljudskih šolah, zahtevati toliko vpliva, da se v šolah nič ne podučuje, kar se s sveto katoliško od Boga razodeto resnico ne bi skladalo; ona ima pravico in dolžnost zahtevati toliko vpregleda v vse šole, posebno pa v ljudske, da se more prepričati, kakšna je vzgoja, da li je res v duhu krščanskem, na podlagi svete katoliške vere. Kdor je dober katoličan, te zahteve razume, jih odobrava, povsod brani in podpira.

Kaj pa pravi liberalizem?

a) „Klerikalna galeja.“

Liberalna stranka povzdiguje naše šolske postave posebno zato, ker te postave cerkveni vpliv do ljudskih šol silno omejujejo. Papež Pij IX. se je zavaljo te cerkvi storjene krivice bridko pritožil. Da, cerkev je kar naravnost zavrgla to trditev kot zmotno, češ, da cerkev nima nikakoršnih pravic do šole. In vendar se je vedno in posebno še v zadnjih treh letih po liberalnih učiteljskih in političnih listih ta zavržena trditev

pogostokrat ponavljala. In kako so napadli ljubljanskega škofa, ko je tudi v svojem „Škofijskem listu“ o tem spregovoril. Odločno je zavpil „Narod“¹⁾:

„Mi pa ne priznavamo ne cerkvi ne škofom nikake pravice nad šolo in navdaja nas zavest, da se škofovi naklepi tudi nikdar ne uresničijo.“

Pač pa hočejo svobodno šolo, namreč svobodno od cerkvenega vpliva, da bi mogli v šoli učiti tako, kakor se strinja z njihovim liberalnim, cerkvi in veri protivnim srcem. Razun drugih listov tudi „Narod“²⁾ o tem mnogokrat piše.

Koliko vriša je bilo v liberalnih krogih, ko je naš škof l. 1899 povabil gospode učitelje k duhovnim vajam v Ljubljano! Pisalo se je proti duhovnim vajam, učitelje, ki bi se jih udeležili, so proglasili kot izdajavce, kot farovške hlapce, in kako so škofa grdili, ter mu podtikali najslabše namene, za katere on še vedel ni. „Narod“³⁾ o tej priliki zopet piše:

„Te dni je razposlal ljubljanski škof dr. Jeglič po svojih župnikih kranjskemu učiteljstvu povabilo

1) Št. 9, l. 1900.

2) n. pr. št. 229, 230, l. 1899.

3) Št. 186, l. 1899.

k tridnevnim duhovnim vajam. Take limanice so bili nastavili tudi že pred leti . . . , pa poskus se je slabo ponesel. Vdeležili so se jih bili samo oni starejši tovariši, ki jih ni spametovala stara dōba mežnarstva, dōba trde sužnosti našega stanu, učitelji, kojih izobrazba ne presega mehanike srednjega katekizma, ki ne poznajo stanovskega ponosa in ljubezni do svojega poklica. Vdeležili so se duhovnih vaj tudi nekateri mlajši učitelji, ki so hoteli prav hitro kviško splezati po klerikalni lestvici.“

Tako se govori o duhovnih vajah, tako podlo se natolcujejo učitelji, ki bi se drznili poslušati škofovo vabilo. Ali tako natolcevanje ni greh? — „Narod“ piše dalje:

„Mislim pa tudi, da je tu vmes politika . . . Storil je škof ta korak, ta poskus, da bi nas razdvojil in vsaj nekatere vpregel v klerikalno galejo . . . Učiteljstvo slovensko, ne bodimo v posmeh in zaničevanje svojim zavednim tovarišem po drugih kronovinah! Ne pljuvajmo v svojo lastno skledo!“

Tiste učitelje, ki so vkljub temu imeli toliko poguma, da so se udeležili duhovnih vaj in se vpisali v „Slomškovo učiteljsko zvezo“, so pa potem v listih ostudno blatili, jih zasramovali v zasebnih pismih, jih tožili in obrekovali ter se celo trudili na vse mogoče načine, da bi jih spravili ob kruh. Ali je to olikano? Vsak pošten človek mora reči, da je to greh.

b) „Pandurji klerikalizma.“

Tudi iz srednjih šol naj se odpravi cerkveni vpliv! In gorjé škofom, kateri so tako predrzni, da poskušajo vstanavljati svoje gimnazije in svoja učiteljišča, kjer bi se mladina vzgojevala v duhu in po zahtevah svete vere. Ker našim škofom srce krvavi, ko gledajo, koliko darovitih in nadepolnih mladencev se pokvari ob času, ko obiskujejo srednje šole, iz katerih jih vedno manj prihaja v semenišče, da bi se posvetili duhovskemu stanu, zato skušajo zasnovati svoje šole. Človek bi mislil, da bodo vsaj tihi oni, ki so zbrani pod banderom liberalizma, pod banderom svobode, in pustili škofom to svobodo: toda ne, škof kaj takega storiti ne sme! V tem oziru piše „Narod“¹⁾:

„Tudi v srednje šole sili klerikalizem. Posebno preži na učiteljišča, a tudi gimnazije in realke hoče zavzeti. V to naj služi razširjenje veronauka, v to naj služijo ne davno izvojevane duhovne vaje in v ta namen se klerikalizem peha za to, da bi se dijaki srednjih šol združevali v nekakih bratovščinah, kjer naj bi se jim vcepljalo klerikalno mišljenje. Pri nas hoče škof kar svojo posebno gimnazijo ustanoviti, da bi se moglo v večjem številu vzgojiti pandurjev klerikalizma.“

1) Št. 298, l. 1901.

Torej obsežnejši poduk v veronauku, duhovne vaje za dijake in bratovščine: vse to liberalizem zametava, kaj pa še le, ako hoče naš škof kar svojo gimnazijo ustanoviti!

Naš ljubljanski škof vam je že večkrat povedal, zakaj da hoče ustanoviti svojo gimnazijo. Več duhovnikov si hoče vzrediti in pa tudi dobrih katoliških môž v drugih omikanih stanovih. On želi gimnazijo z zavodi sezidati in z vašo pomočjo tudi toliko premoženja pridobiti, da bodo mogli vaši sinovi za nizko ceno ali pa tudi brezplačno v zavodu študirati. Dva razloga sta ga na to napeljala in ga s pogumom navdajata. Najprej javna izjava ogromne večine naših visokošolcev, da nečejo krščanske vere za podlago svojega javnega delovanja in pa okolnost, da so ljudje vsako leto bolj siromašni, da na zadnje skoro nikdo ne bo mogel svojega sina v šole pošiljati. Zato je tudi vas pozval, da mu pomagate, da na eni strani rešimo mladino za krščanstvo in da na drugi strani sedaj naberemo zakladov za one čase, ko zavoljo siromaštva vaši sinovi ne bi mogli hoditi v šolo, in bi posebno duhovnikov primanjkovalo.

To je škofova plemenita namera. Kaj pa naši liberalni gospodje? Oh, koliko je že zavoljo tega škof moral trpeti! Vpijejo, da duhovščina hoče ljudstvo pridržati v nevednosti; ko pa škof in duhovščina hočejo gimnazijo in šole, potem jim branijo in jih zaničujejo, ter jim nasprotujejo. Čujmo, kako liberalni „Narod“¹⁾ škofu zavoljo tega napoveduje najhujšo vojsko:

„Mi povemo takoj, da stojimo nasproti katoliški gimnaziji, posebno pa še nasproti katoliškemu zavodu brezpogojno v najstrožji opoziciji. Gospod knezoškof gotovo ni pričakoval, da se bode njegovih naklepov slovensko razumništvo oklenilo z ljubeznijo . . . Če bi se misel o katoliški gimnaziji in konviktu uresničila v tistih širnih mejah, kakor jih je zarisal knezoškof v svojem božičnem pastirskem listu, potem naj slovensko razumništvo kar abdicira, potem nastanejo v naši kronovini razmere, hujše od onih, ki so vladale v Aleksandriji tedaj, ko se je bojeval škof Atanazij s Konstancijem. Če bi napredna stranka z veseljem pozdravljala škofova božična odkritja, bi se pri tem ali hlinila, ali pokazala tako slaboumno, da bi sama prinašala polena k gromadi, na koji bi se ravno ona sežgala pozneje . . . Tako kratkovidni pa zopet nismo, da bi z veseljem sami sebi kopali grob.“

1) Št. 3, l. 1899.

Iz teh besed zopet vidite, kako je liberalizem sovražen krščanstvu in kako je škof pogodil ravno prav, ker je zoper ta liberalizem zasnoval zavode. Prašamo pa, ali ni greh, če je kdo krščanskemu pouku tako sovražen in se bori zoper naprave, katere nameravajo mladino in narod ohraniti v veri Kristusovi?

c) „Katoliška znanost sleparija.“

Na visokih šolah se gojí najvišja znanost. Tu se gre v znanosti zmiraj dalje in dalje, zmiraj več resnic se spoznava in podava resnicoželjnemu duhu človeškemu. Imajo pa visoke šole tudi svoje velike nevarnosti in to zavoljo omejenega našega razuma, še bolj pa zavoljo strasti našega srca, katere um zaslepé in zavedejo v zmoto. Nevarnost zabresti v mlakužo zmote je posebno velika, kadar se raziskujejo najvišje resnice, resnice o početku sveta, o stvarjenju, o Bogu, o duši, o večnosti. Ker te resnice pregloboko segajo v naše življenje in nasprotujejo našim strastem, našemu napuhu, kateri ne bi rad imel nad seboj gospodarja,

zato se vse te strasti z napuhom na čelu branijo priznati Boga in njegovo gospodstvo nad nami ter zapeljujejo razum, da išče razlogov in dokazov, kako bi navidezno znanstveno Boga utajil.

Takih profesorjev-bogotajcev je sedaj na naših vseučiliščih največ: zato je pa tudi naša mladina taka, da tají Boga in Kristusa in vse delo stvarjenja in odrešenja, zato naša mladina noče imeti vere „dobre mamice“. Kaj ne, kolika grehota in nesreča je to! Saj vendar vemo, da je te resnice sam Bog razodel, da torej vekomaj ostanejo; in ako učenjaki nebo in zemljo preiskujejo, pa pridejo do naukov, ki se z resnicami, od Boga razodetimi, ne vjemajo, morali bi reči: „zabredli smo, zašli smo, nazaj moramo in poiskati pravo pot.“ Tega pa v svoji prevzetnosti priznati nočejo, ampak trdijo, da so razodeti nauki zmota in neresnica, da jih torej ni razodel Bog, da tudi Boga in večnosti ni; ako pa Boga ni, potem tudi stvarjenja in odrešenja ni, potem tudi neumrjoče duše ni, potem je človek čisto gola žival! Vidite, kam pride človek, ako v svoji prevzetnosti Boga tají. In tako se godí na vseh naših visokih šolah.

Kako mora starišem srce krvaveti, ko pošljejo sina v šole, on pa tam izgubi svoj najdražji zaklad: sv. vero. Zato se pa dandanes ustanavljajo tudi katoliške visoke šole. Na teh šolah so učitelji verni katoličani, oni preiskujejo nebo in zemljo, kakor drugi učenjaki, toda s tem razločkom, da se držé od Boga razodetih resnic kot najbolj varnih kažipotov, da jih omejeni njih razum ne spelje v zmote, ne zapelje od Boga. Tako visoko šolo vstanoviti v Avstriji v Solnogradu, so že pred leti sklenili vestni in verni katoličani s solnograškim škofom na čelu. Vlani pa so zadevo odobrili in se temu gibanju postavili na čelo vsi avstrijski škofje na veliko veselje vseh pravih katoličanov, na veliko radost samega sv. Očeta.

Ko se je objavil sklep avstrijskih škofov, je ves liberalni svet proti njemu zagnal divji krik, lažno trdeč, da bi bila v nevarnosti znanost, ko bi se ozirala na katoliško vero. Tudi tu se je iznova pokazalo, da liberalizem ne pomeni nič drugega, kakor osvobojenje od katoliške vere, od Kristusa, od Boga. Z liberalci avstrijskimi so zavpili tudi naši slovenski liberalci. Poslušajte, kaj govoré!

„Klerikalizem¹⁾ . . . si hoče pomagati s tem, da ustanovi katoliško visoko šolo, ki bi stala pod nadzorstvom škofa in kjer bi se vse znanosti učile na katoliški podlagi. Znanost na verski podlagi ni nikaka znanost. Prvi pogoj znanosti je, da mora biti pri vseh svojih raziskavanjih popolnoma svobodna in neodvisna. Znanost, kateri je naprej predpisano, da ne sme iskati in oznanjevati gole in čiste resnice, ampak da mora učiti in najti le to, kar se strinja s cerkvenimi nauki, taka znanost je sleparija. In taka je vsa katoliška znanost.“

Ali vidite, kako jo zna zasukati? Ali katoličani zahtevamo, da znanost ne sme iskati in oznanjevati gole in čiste resnice? Ravno narobe! Mi hočemo, naj učenjak v znanosti pride ravno do gole in čiste resnice in naj nam nikar zmot ne podaja za resnico. Katoliška vera, ker od Boga razodeta, pa učenjaku ravno omogoči, da ne zaide na potu, ampak da na pravem potu ostane. Ako vidi, da je prišel do naukov resnici nasprotnim, naj vé, da je v zmoti, naj gre nazaj, naj išče zmoto in jo popravi! To je edino pametno. Toda liberalnemu člankarju je katoliška znanost sleparija! — Torej znanost, ki se vjema z resnico od Boga razodeto, je sle-

1) „Slov. Narod“ št. 298, l. 1901.

parija, znanost pa, ki nasprotuje resnici, od Boga razodeti, je prava, neodvisna znanost! Kaka zmešnjava! Kakšen bogokleten greh! — „Narod“ piše dalje:

„Ta katoliška znanost je dekla posamezne veroizpovedi . . . in ima samo namen služiti cerkvi za vsako ceno. Tako vseučilišče hočejo ustanoviti avstrijski škofje, misleč, da vzgojé tam čistokrvnih klerikalcev, ki zadobé vso oblast v državi, zasedejo vse važne službe in bodo svojo moč postavili v službo klerikalizma . . . Mi smo odločni nasprotniki tega naklepa in se mu bomo upirali z vsemi močmi. Slovenski naprednjaki storili bomo, kar bo mogoče, da se ta načrt ovira ali onemogoči, in če pride v državnem zboru do razprave o njem, stali bodo naši poslanci tam, kjer bodo stali nasprotniki katoliške visoke šole.“

Torej to nam obetajo naši liberalci! Živelo njih svobodoljubje!

13. Katoliški shod.

V prvi polovici septembra l. 1900. smo imeli drugi katoliški shod. Namen mu je bil, da se zberemo, da pogledamo napredek po prvem katoliškem shodu in zopet v luči podukov sv. Očeta Leona XIII.

ustanovimo načela svojemu delovanju za slovensko ljudstvo in za slovensko domovino.

Še se spominjate, kako mnogoštevilno ste se tega shoda udeležili naši katoliški možje, naši občinski zastopniki in zastopniki raznih društev. Velika je bila navdušenost, ko smo razun domačega škofa imeli v svoji sredi prevzvišenega gospoda kardinala Missia, knezoškofa lavantinskega Napotnika in škofa Trobca iz Amerike; velika je bila radost, ko je bilo shodu na čelu tudi precej odličnih katoliških razumnikov. Krasni govori so nas navdušili in vneli za sveto stvar.

Pa saj se je govorilo in razpravljalo o vseh perečih vprašanjih: o verskem življenju, o šolah, o delavskem, kmečkem, obrtnijskem in trgovskem vprašanju, o tisku in časopisju, o umetnosti in dobrodelnosti in o organizaciji našega ljudstva. V luči teh sklepov, skladnih z načeli evangeljskimi in potrebami današnjimi sedaj delujemo.

Seveda se katoliškega shoda liberalci niso vdeležili. Ne bomo pozabili, da nas gosp. Ivan Hribar, župan ljubljanski, še pozdraviti ni hotel, ne bomo pozabili razžaljivega odgovora na povabilo odborovo;

ne bomo pozabili, da so ljubljanski liberalci shod hoteli onemogočiti, in so skušali, osmešiti ga, osramotiti ga.

Kako grdo in lažnivo je „Narod“ takrat pisal! Navesti vam hočemo samo nekaj malega. Za pozdrav piše:1)

„Začetek katoliškega shoda ni posebno srečen Klerikalci vedó, zakaj so ravno na današnji dan določili začetek katoliškega shoda. Danes je namreč češpljev semenj in ta je pripeljal marsikoga v Ljubljano, ki bi samo radi katoliškega shoda gotovo ne bil prišel. Klerikalni agitatorji hodijo danes ves dan po mestu in nagovarjajo na semenj došle ženice, naj pridejo na katoliški shod, češ, da bo tam pet škofov in še eden v rudeči kikli.“

Tako uljudno in gostoljubno zasramuje samega gospoda kardinala in zaničljivo piše o shodu. Sami veste, kako dostojno in veličastveno se je shod vršil. Kaj pa „Narod“ piše ?2)

„Ves shod se vrši v znamenju najbesnejšega ščuvanja, tako da se razni klerikalci sami zgražajo nad podivjanostjo in besnostjo nekaterih govornikov. Posebno so se odlikovali škof Jeglič, Vencajz in Koblar. Hujska se proti vsem, celo proti sodnikom in proti v cesarjevem imenu izrečenim razsodbam. Zlasti strastno je govoril škof.“

1) Št. 207, l. 1900.

2) Št. 209, l. 1900.

Sami veste, koliko je na tem resnice. Gg. Vencajz in Koblar še besedice nista izpregovorila. In kaj po shodu liberalni „Narod“ piše? Ali poroča o predmetih, ki so se obravnavali, ali pobija sklepe shoda z dokazi? Ničesar tega ne stori, ampak v dveh člankih shod in udeležence grdi in blati. On piše:1)

„Shod se je vršil v znamenju najpodivjanejšega fanatizma, v znamenju besnega sovraštva proti vsem drugim stanovom . . . V resnici se je na shodu govorilo še veliko ostrejše in dokaj nesramnejše, kakor je poročal „Slovenec“. Prostota in trivijalnost sta triumfirali, mesto dokazov se je čulo psovanje in čim strastnejši in podlejši so bili napadi, čim surovejše je bilo natolcevanje, toliko navdušenejše je vriskala zbrana skrivnostno-sladkoginjena tolpa.“

Toda dovolj; več ne moremo iz „Naroda“ napisati, ker se nam gnusi tako obrekljivo in zasmehovalno poročilo. Le sami sodite, pošteni katoliški Slovenci, ki ste bili na shodu. In ravno te psovke v „Narodu“ so najboljši dokaz, da je bil katoliški shod veličasten in da je v obrambi katoliških načel proti pogubnemu liberalizmu dosegel popoln uspeh. Prašamo le, ali tako lažnivo in obrekljivo postopanje ni greh?

1) Št. 215, I. 1900.

14. Žena.

Zgodovina nas uči, da je ravno krščanska vera osvobodila ženo iz poprejšnjega robstva in jo možu kot enakopravno na stran postavila. Posebno nauk o neizrečeni vrednosti svete čistosti, nauk o zakonu kot zakramentu, nauk o nerazdružljivosti zakona, nauk o zakonski zvestobi je za čast žene neprecenljive vrednosti. Mož in žena imata isti zadnji namen, do katerega naj hodita vsak v svojem delokrogu, kakor ga jima je narava sama odkazala; vsak v svojem delokrogu naj Bogu služita in za razvitek človeštva, torej tudi kraljestva Božjega, delujeta.

Dandanes se mnogo govori o osvobojenju žene. Krščanska cerkev uči, da ima žena svoje pravice kot oseba, potem zopet svoje pravice v družini in na zadnje v društvu. Ako se ji te pravice krajšajo in se žena nekako zaslužni, je treba, da se osvobodi in pride do svojih, od Boga ji danih pravic.

Tudi liberalizem govori o osvobojenju žene; toda o tem govoreč misli najpoprej

o osvobojenju žene od krščanstva in njegovih nauk. Zato izkuša povsod zakonu vzeti čast zakramenta in nerazdružljivost do smrti, potem pa zahteva kar naravnost tudi za ženo ono svobodomiselnost, ki ni nič drugega, kakor svobodomiselnost za zmote v nepokorščini do Boga in njegovega razodetja.

Ali je to res? Čujmo, kaj je vodja kranjskih liberalcev govoril liberalnemu ženskemu društvu v Ljubljani:1)

„Menim, da vas bo vsaj nekoliko zanimalo izvedeti, kako takoimenovani voditelj narodno-napredne stranke misli o ženskem gibanju . . . Žalostna pa gola resnica je, da ga ni kmalu naroda, kjer bi duhovski stan imelo ženstvo tako v rokah, kakor ga ima med slovenskim narodom . . . Eden najžalostnejših pojavov v našem javnem življenju je čisto gotovo ta, da je naše ženstvo popolnoma vkovano v verige duhovniškega stanu, da je torej nekaka straža najhujšega nazadnjaštva . . . ta služba je . . . poniževalna, ker ravno dokazuje, da naše ženstvo v ogromnem svojem številu še ni sposobno, da bi samostojno mislilo . . . Prej svojega naroda ne bomo rešili, dokler samostojna misel ne požene svojih korenin med naše ženstvo . . . Žensko gibanje za nas pomenja

1) „Slov. Narod“ l. 1892., št. 45—47, v podlistku: Žena in javnost, predaval dr. Ivan Tavčar.

v resnici nekako osvobojenje in sicer osvobojenje duše slovenske žene od tistega škodljivega vpliva jednega samega stanu. Duša našega naroda se mora osvoboditi od prevlade duhovništva, prej pa se še mora osvoboditi duša slovenske žene od ravno tiste prevlade.“

Tako razlaga jedro gibanja ženskega liberalen učitelj! Ne vidi družega, kakor okove duhovskega stanu in njegovo prevlado in edina sreča je v osvobojenju iz teh okov. Videli smo že, kakošni so ti okovi, v katere nas vklepajo duhovniki; ali niso to okovi zapovedi Božjih in cerkvenih razodetih resnic, okovi službe Božje in sv. zakramentov? Naj se le žena reši teh okov! gorjé njej, gorjé družini! Ali ne bi žena morala obupati, ko ne bi našla tolažbe v sveti veri, tolažbe v molitvi, tolažbe pred tabernakeljnom, tolažbe v svetih zakramentih? Le tako naprej! Naj žena ne misli o večnosti, o duši, o svojih dolžnostih, o zakonski zvestobi, nalogi življenja, kakor jo uči sv. cerkev po duhovnikih, ali ne bo postala najbolj nesrečna, pa tudi najbolj v blato razuzdanosti pogažena stvar? Vidite, tako liberalizem tudi ženi ne privošči, da bi ostala na oni stopinji časti in dostojanstva, na

katero jo je edino krščanstvo povzdignilo in jo tudi edino drži.

Ali tako protikrščansko prizadevanje ni greh?

15. Mrlič.

Kristjanje mrliče pokopavamo, da telesa v zemlji počasi razpadejo. Pokopljejo se telesa pokojnih s prelepimi cerkvenimi obredi, iz katerih nam govori vera o življenju v večnosti in o slavnem vstajenju iz grobov od mrtvih, da se v večnosti zopet snidemo in vidimo. Mrliče pokopujemo, ker je bil tudi naš Zveličar pokopan; njegovo vstajenje iz groba nam predočuje in zagotavlja tudi naše vstajenje. Pokopavanje se tudi lepo vjema z besedami sv. pisma: „V potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne povrneš v zemljo, iz katere si vzet, ker prah si in v prah se boš povrnil.“¹⁾ „Telo se seje v strohljivost, ostalo pa bo v nestrohljivosti.“²⁾

Tako mi kristjanje. Kaj pa liberalizem? Sledeč prostozidarjem zametuje poko-

1) Gen. 3, 19.

2) 1. Kor. 15, 42.

pavanje in dela na to, da bi se mrličí se žigali. Res, sežiganje mrličev ni še samo po sebi proti nobeni razodeti resnici, ali cerkev je vendarle obsoja in prepoveduje, ker je vsiljujejo ravno ljudje, ki sovražijo krščanstvo, pa hočejo pomenljive njegove obrede izpodriniti in nadomestiti s poganskimi navadami. Telesa sežigali so namreč pogani. Tudi krščanskih pokopališč ne marajo, saj jim ta pokopališča glasno oznanjajo krščansko vero in krščansko življenje. Sežiganje mrličev pa naj bi pomenilo popolno uničenje človeka in spodbilo vero v vstajenje od mrtvih in v večno življenje. Iz tega vzroka je težnja uvesti sežiganje mrličev slaba, grešna protiverska in se tega gibanja dober kristijan ne sme udeležiti.

In vendar, kaj je storil ljubljanski občinski svet in sicer brez ugovora? Društvu „Plamen“ je obljubil, da hoče vse ukreniti, kar je potrebno, da se od države dovoli sežiganje mrličev. In to so sklenili vsi zastopniki ljubljanske občine na predlog podžupana dr. Bleiweisa. Cerkev pa kar naravnost prepoveduje naročevati sežiganje mrličev, ali stopiti v društva, ki na to delajo. Cerkev odreka cerkveni

pogreb vsakemu, ki bi do smrti trdovratno zahteval, naj se mu telo po smrti sežge; dotičnemu se še na smrtni postelji ne sme in ne more podeliti sveta odveza. Toda liberalizem se za to ne zmeni: ali ni to greh?

16. Cerkevni pogreb — „gola formalnost“.

V Ljubljani se je primeril žalosten slučaj, da si je nekdo končal življenje s samoumorom. Cerkevna postava pravi, da se ne smejo cerkveno pokopati samomorilci. In po tej postavi je moral ljubljanski knezoškof odreči temu mrliču cerkveni pogreb. In kaj so pisali na to liberalci? „Slov. Narod“ pravi:

No, s časoma pa bodo ljudje že prišli do tega, da je popolnoma vsejedno, če mrliča na zadnjem potu spremlja kak duhovnik ali ne. Tu in tam se že zgodi, da si kdo duhovniško spremstvo testamentarično prepove in taki slučajji, kakor je zgoraj omenjeni, le utrjujejo mnenje, da je duhovniško spremstvo pri pogrebih gola formalnost in družega nič.

Tako torej! Cerkevni pogreb je „gola formalnost“! „Formalnost“ se imenuje to,

kar je samo prazen zunanji običaj brez vsakega pomena. „Formalnost“ se pravi na primer, če kdo piše na širok ali pa na ozek papir. Je oboje vse eno, samo zunanost je drugačna. In liberalci pravijo, da je tako prazen zunanji običaj tudi cerkveni pogreb! Ali ni greh tako govoriti in pisati? Ali je brez pomena molitev in blagoslov? Ali je brez vrednosti sv. maša za mrtve? Ali je vse eno, če se človek pokoplje kot kristjan ali pa kot brezverski pagan? So gotovi slučaji, da cerkev cerkveni pogreb prepoveduje, da bi pokazala stud pred nekaterimi dejanji in da bi ljudi odvrnila od njih. Cerkveno pokopati se ne sme, kdor na primer hoče nalašč nespokorjen umreti, če se neče dati prevideti na smrtni postelji, ali pa če se sam umori. Samoumor je smrten greh. Cerkev hoče druge ljudi oplašiti pred tem strašnim dejanjem. In kdor nalašč v smrtnem grehu umrje, temu tudi vse molitve in vsi blagoslovi itak nič ne pomagajo. To je postava, katere tudi škof ne more izpremeniti, ampak se mora po njej ravnati. Ali je torej krščansko, če se tako piše o cerkvenem pogrebu, kakor delajo liberalci?

Oni živé in umirajo brez Boga. Naši ljudje imajo pa še vero, da je onkraj groba drugo življenje, in zato ne smejo in ne morejo poslušati liberalnih brezvercev.

17. Nebesa.

Liberalizem še nebes v miru ne pusti; ako le more, že kaj dobi, da se tudi iz nebes norčuje. „Narod“¹⁾ je nekje našel laž, da je španski jezuit Henriquez izdal natančni red o življenju svetnikov v nebesih in trdi, da je spis izšel l. 1631. z dovoljenjem redovnega provincijala. Po tem spisu nebesa kaj grdo in zasmehljivo opisuje in na zadnje dostavlja:

„Po tej jezuitski izmišljotini je tedaj v nebesih poskrbljeno za vse, kar mika poželenje ‚božjih služabnikov‘ in pristnih klerikalcev sploh na svetu.“

O, koliko hudobije je v teh besedah in trditvah! Res je to, da je na Španskem živel učen jezuit po imenu Henriquez, rojen l. 1536, umrl l. 1608. Bil je profesor na glasovitem vseučilišču v Salamanki in je potem

¹⁾ Št. 48, l. 1902.

spisal glasovito knjigo o krščanski nramnosti,¹⁾ katere prvi zvezek je l. 1591. izšel v Salamanki. Ne vem sicer, da li je v tej knjigi kaj o nebesih pisal, to pa vem, da ima precej nevarnih naukov, katere je proti vednosti svojih poglavarjev vtihotapil v knjigo, zato so ga poglavarji poklicali na odgovor, ter je moral iti celo v Rim pred cerkveno sodnijo. Spisal je še neke druge knjige, katere je pa cerkev prepovedala, dokler se ne popravijo. Ako bi bil jezuit Henriquez kaj tako neslanega in nespodobnega pisal o nebesih, gotovo bi ga bili poglavarji zavrnil, ne pa mu naukov odobrili. To da liberalnemu listu ni mar za resnico, ampak zato, da kaj dobi, s čimur bi mogel krščanske od Boga razodete resnice zasmehovati. Ali ni to greh?

18. Odpad od verskih resnic.

Videli smo, kako liberalizem nasprotuje vsemu, kar je katoliško, kako hoče izpodbiti vero, cerkev, papeža, škofa, duhovnike, re-

1) Summa theologiae moralis.

dovnike, katoliške šole, kako grdi katoliške može. Iz vsega smemo sklepati, da liberalizem sploh krščanstva nemara. In zares, ne samo splošno je proti katoliški veri, ampak nekatere resnice tudi kar naravnost taji.

Verski nauk je, da je zakrament sv. pokore postavil sam Gospod Jezus Kristus, da se tam z Bogom spravimo, ako se svojih grehov skesano spovemo in imamo resnično voljo, poboljšati se in za nje pokoro storiti. Kaj pa pravijo liberalni dopisnikarji „Narodovi“?

Ta sveti zakrament liberalnim možem prav posebno preseda. Najbolj jasno je pisal proti njemu lani „Slov. Narod“¹⁾

„Jezuitje so pri nas vpeljali večkratno spoved. Škof Bonaventura hoče v vsaki župniji imeti Marijino družbo za fante in za dekleta. Tak društvenik mora vsak mesec k spovedi. Potem pridejo misijoni, tako da se ljudje kar sproti in preklicano lahko operejo grehov. Odgovornost pred Bogom se tem potom zmanjša na ničlo. Greši se naprej. Spoved izgubi značaj resnosti.

Študirajte ta predmet v tem oziru in prišli boste do zaključka, koliko ta pretiranost povpspejuje pokvarjenost našega kmetskega ljudstva . . .

¹⁾ Št. 241, l. 1901.

Nazadnje ne bi imeli nič proti temu, ako bi ta naprava, ki je bila osnovana v temnem srednjem veku, prišla iz navade, ali med ljudstvom ni omike, ki bi stvarjala poštenost, oživljala čut odgovornosti, ki bi človeku kri v lice pognala, če kaj stori, kar ni prav.“

Torej zakrament sv. pokore je ustanovljen v temnem srednjem veku. Povejte, kdo ga je pa ustanovil? Kako da so to napravo vsi ljudje sprejeli brez odpora, ako je prej ni bilo? In čudno, odkod to, da so se ljudje spovedovali že v osmem, četrtem, drugem stoletju, da, ob času apostolov, kakor nam spričujejo knjige, nauki očetov in odredbe najstarejših cerkvenih zborov? Kaj pa besede Jezusove o odpuščanju grehov? In kako bi se bili ljudje prisilili, da svoje grdobije odkrivajo, ko bi ne bil zapovedal Bog in postavil spoved kot edino pomoč za vsacega, kdor hoče od njega dobiti odpuščanje? Povejte to! In pogosto spoved so vpeljali jezuitje? Kje? Kdaj? In večkratna spoved pospešuje pokvarjenost naroda?

V „Narodu“ se nadalje liberalni dopisnikarji norčujejo iz molitve.

„Ta kmet“ piše „Narod“¹⁾ — ta kmet ne ve nič o tem, kaj je dež, kaj solnce, kaj so sploh

1) Št. 215, l. 1901.

naravne moči. Še verjame, da je procesija za dež istega sprosilá.“

Norčuje se iz o d p u s t k o v :

„Sedaj farbajo kmeta še z odpustki za sveto leto, da je kmet kar ves moker, ko ga škofov valpet samo nagovori.“¹⁾

Dalje pod naslovom: „Kako se rešijo duše iz vic“, piše²⁾:

„Tam nekje na Notranjskem . . . je prišel župnik do izuma, da reši za pet kron kar precej par duš iz vic. Oni dan je namreč pridigoval, da je dobil od samega papeža dovoljenje, da oni, kdor plača eno sveto mašo na Planinski Gori, lahko reši takoj iz vic vse one duše, za katere se bodo maše brale. To je bila seveda imenitna reklama za župnikov — žep . . . Kam smo prišli, da, prava kupčija!“

Iz devištva se pogostokrat norčuje. Marijine družbe zaničuje. Rad se posmehuje „devičaricam“ in „devičarjem“. Da, devištvo se kar naravnost zametuje. Tako se na pr. piše³⁾:

„Kaj so nam mari te trume neomadeževanih devic? Brigamo se mi za to devištvo, ki nima nobenega pomena in nobene vrednosti.“

Vnet pa je za civilno poroko, namreč za poroko pred svetno gosposko,

1) Št. 258, l. 1901.

2) Št. 197, l. 1901.

3) „Slov. Narod“ št. 240, l. 1901.

kar hočejo samo oni, ki tajé, da je zakon zakrament in da ga le smrt more razdreti.

Po misli teh ljudi je zakon le pogodba, kakor n. pr. kaka trgovska pogodba med dvema, ki se zavežeta, da bosta skupaj trgovala, dokler se jima bo zljubilo. Zaradi tega tudi oni, ki civilni zakon zagovarjajo, dosledno zahtevajo, da se sme zakon tudi razdreti, če tako poročencema ugaja. Ali je v tem zakonu še mogoče krščansko rodbinsko življenje?

Pokojnega ministra ogrskega Szilagyja hvali „Narod“¹⁾ in pravi:

„Njegovo največje delo je civilni zakon, katerega je dosegel vzlic silnemu hrupu vse evropske klerikalne vojske.“

Seveda, kdor zaničuje spoved, zasramuje molitev, odpustke in se norčuje iz deviškega življenja, pač ne more verovati v hudiča. In res liberalci ga tajé. Pravijo, „da ga ni nikjer drugod, kakor v hudobnih ljudeh“²⁾; potem trdijo³⁾:

„... da bi neumne ljudi lažje v strahu ohranili, izmislili so si hudiča, ki obseda baje najrajše žensko.“

1) št. 175, l. 1901.

2) „Slov. Narod“ št. 215, l. 1901.

3) „Slov. Narod“ št. 188, l. 1901.

Pa naj bo dovolj; le to še dodamo, da mora tajiti Boga in večnost, kdor taji satana.

19. „Zloraba prižnice in spovednice“.

V kranjskem deželnem zboru dne 21. junija so katoliško-narodni poslanci vložili nujni predlog, da se naj razširi volilna pravica. Jasno je, da sedanja volilna pravica, ki daje vso moč v roke le uradnikom in grajščakom, kmete pa samo prikrajšuje, ni več za rabo, ampak da mora priti v deželni zbor več ljudskih zastopnikov.

Proti tej opravičeni zahtevi je pa vstal liberalec Hribar in je rekel, da on toliko časa ni za splošno in enako volilno pravico, dokler se razmere tako ne izpremené, da „duhovščina ne bi mogla zlorabljeti spovednice“. Naši poslanci so seveda završčali, ko je to rekel, in zahtevali da naj prekliče „zlorabo spovednice“. Preklicati ni hotel, pač pa je nekako bahato rekel v deželnem zboru, da on ne hodi nikdar k spovedi.

Ali hodi Hribar k spovedi ali ne, to je njegova stvar, za katero bo sam odgovor dajal. Na protestnem shodu je liberalni advokat dr. Triller rekel, da on ne verjame, da bi ga mogel grehov odvezati „kak fanatičen kaplan“. Tudi s tem se ne pečamo, ker takega, ki neče nikoli k spovedi priti, res noben kaplan odvezati ne more.

A Hribarju je nekdo pisal, da bodo te besede škodovala njegovi banki, ker se bodo ljudje začeli braniti agentov banke „Slavije“, in na to je Hribar kot razlago svojih besed v deželnem zboru odpisal:

Blagorodni gospod! Što rečem, neporečem.
— Pri nas na Kranjskem je zloraba prižnice tako-
rekoč na dnevnem redu, gledé zlorabe spovednice
imam pa u r a d n e d o k a z e v rokah.

No, „uradnih dokazov“ Hribar še ni objavil. Kje in kako bo tudi iz spovednice dobil „uradne dokaze“? A ta beseda o „zlorabi prižnice in spovednice“ kaže, kako popolnoma zmedene nazore imajo liberalci o cerkvenem življenju.

Duhovnik mora svariti pred grehom in vse storiti, da ljudi obvaruje pred njim. Če pa duhovnik pridiga proti pijanosti in

plesu, pravijo, da razširja politično sovraštvo proti krčmarjem. Če ljudem priporoča, naj se združujejo v koristnih društvih, da se omeji oderuštvo in da se ljudje navadijo varčno gospodariti s svojim denarjem, mu očitajo, da hoče uničiti trgovce. Če ustanavlja „Marijine družbe“ in bratovščine, se norčujejo iz njih in jih zasramujejo, duhovniku pa pravijo, da razširja sovraštvo. Če sam iz svojega žrtvuje mnogo denarja za taka društva, pravijo, da hoče vse pod se spraviti; če plačujejo udje kak majhen prispevek za skupne namene, pa vpijejo, da si polni „farško bisago“. Tako gre vedno dalje. In čez duhovnike pišejo najostudnejše stvari.

Če pa duhovnik na prižnici izpregovori besedo v obrambo dobre stvari, pa zavpijejo: „Zloraba prižnice! Vlada naj mu prepové pridigati! Žandarje treba nastaviti, da bodo pazili, če duhovnik prav govori ali ne!“ Če duhovnik reče: „Ne berite slabih listov!“ vpijejo: „Zloraba prižnice! Prekršil je obrtni zakon, ker moti liberalnim časnikarjem obrt! Pred sodnijo ž njim!“ Če reče ljudem: „Ne volite za poslance onih, ki izpodkopujejo vero!“ takrat pa kot besni planejo po njem

in vpijejo: „Zloraba prižnice! On hoče ljudstvo ohraniti v klerikalnih verigah in v srednjeveški temi!“

Se veliko grje je pa, če se govori o „zlorabi spovednice“. V spovednici sta pred Bogom sama spovednik in spovedenec. Spovednik ne sme nikdar niti najmanjše stvari izdati iz spovedi. In zdaj so pa liberalci začeli sledečo umazano gonjo. Po liberalnih listih se kar zlažejo: „Ta duhovnik je v spovednici rekel to in to.“ Oni duhovnik se ne more braniti, ker govoriti ne sme, liberalci pa pišejo o — zlorabi spovednice. Seveda, tisti, ki nikdar k spovedi ne gredó, tisti vedó največ praviti o „zlorabi spovednice“.

Ali ni to greh? To je gotovo, da ako je delovanje liberalnih listov pregrešno in ako je liberalizem sovražen krščanstvu, potem spada to na prižnico in v spovednico, da se ljudje svaré pred to kugo. Če mora duhovnik na prižnici in v spovednici svariti pred slabo tovaršijo, pred brezboštvom, pred zaničevanjem božjih in cerkvenih postav, potem mora govoriti tudi o liberalizmu, kateri združuje vse one grehote skupaj.

20. Ali so vsi taki?

Sedaj se še vprašajmo, ali so vsi taki, ki se prištevajo liberalcem? Ne, n i k a k o r n e! Saj vidimo po mestih in po deželi mnogo mož, ki trdijo, da so liberalni, ali vendar še molijo, nedeljo posvečujejo in tudi še k spovedi prihajajo. Taki kakor smo jih mi popisali in ki vse slepo verujejo liberalnim listom, so skoraj vsi njihovi voditelji, pre-mnogi visokošolci, razni dopisniki v libe-ralne liste, in, žal, taki postanejo le prehitro mnogi bravci libe-ralnih časopisov. Iz vsega, kar smo povzeli po „Slov. Narodu“, boste vsaj to-liko spoznali, da liberalizem kot tak za-metava krščansko vero, zametava Kristusa, kot sina Božjega, zametava katoliško cerkev, njene naprave in nauke, nazadnje taji Boga in večnost; in v osvobojenju od katoliške cerkve in od krščanstva vidi naprednost, liberalnost, v zvestobi do katoliške cerkve in krščanske vere pa vidi nazadnjaštvo, temo; zato se zoper katoliško cerkev, zoper papeža, škofe in duhovnike, da, tudi zoper vernike kateregakoli stanu vojskuje z zaničevanjem

in sovraštvom, z lažmi in z obrekovanjem. Spoznali ste, da je liberalizem sam po sebi greh, da, ne samo greh; ampak kopica smrtnih grehov.

Iz tega sledí, kako greši vsakdo, kdor se liberalcem prišteva; ako tudi še v cerkev hodi, na potu je v prepad. Iz tega se vidi, kako grešé, ki liberalizem širijo, branijo, zagovarjajo; kako grešé, ki liberalne časnike naročujejo, čitajo in po gostilnah drugim čitati pusté! Iz tega lahko izprevidite, kaj si morate misliti, če pride kdo k vam in vam pravi: ne gre se za vero, ampak samo za „farško“, za „popovsko“ nadvlado!

Sklep.

Burni časi so nastopili v slovenski domovini. Hud boj se bije med obema strankama: Med krščansko stranko, ki se drži Boga in ljudstva, in med protikrščansko stranko, ki tepta cerkvene in božje zapovedi ter podira vse, kar se snuje v korist ubogemu ljudstvu. Liberalci gredó vedno med ljudi z lažjo, da oni ne nasprotujejo

veri, ampak samo „klerikalcem“. V tej knjigi smo Vam podali iz najnovejšega časa dokaz, da to ni res.

Boj liberalcev gre proti veri.

Liberalci tajé resnice, ki jih mora verovati kristjan.

Liberalci se norčujejo iz tega, kar je kristjanu sveto.

Liberalci podtikajo katoliškim možem neresnične stvari, da morejo rovati proti njim.

Liberalci izpodkopavajo koristne katoliške naprave.

Liberalci podpirajo vse to, kar ljudstvo, zlasti mladino kvari.

Če bi liberalci dobili naše ljudstvo v roke, bi padel naš narod nazaj v ajdovsko, poganško sužnost greha in oderuštva.

Še mnogo, mnogo izrekov liberalnih voditeljev bi Vam lahko našteli, a mislimo, da že ti, ki so v tej knjižici, zadostujejo vsakemu pametnemu človeku. Lahek Vam bo odgovor, če Vas vprašamo:

Ali ni liberalizem greh?

Ali ni grešno iti z liberalci, naročati njih liste in podpirati jih pri volitvah, da dobé gospodarstvo v deželi v roke?

Ali ni zadnji čas, da se liberalna kuga prežene iz naše domovine?

KAZALO.

	Stran
1. Kaj hoče ta knjižica?	1
2. Volivcem	2
3. „Naša stranka.“	5
a) Neoženjenost in devišstvo	5
b) Grmade	9
c) Arbuez	16
4. Krščanska vera	18
a) „Akademiška svoboda“	18
b) „Vera dobre mamice.“	21
c) „Almanahovci“	25
5. Katoliška cerkev	29
a) „Ona je iz poganstva“	29
b) „Papež je malik“	31
c) „Cerkev obsoja ljubezen do domovine“	33
d) „Škofje obsojajo ljubezen do naroda“	35
e) „Papež zametuje ljubezen do naroda“	38
6. „Škof Bonaventura“	45
a) „On je neveden“	45
b) „On je odvisen“	46
c) „On je strasten“	47
d) „Sovražnik trgovcem“	50
e) Proti škofu	50
f) Škofova politika	52

	Stran
7. Duhovniki	57
a) „Klada“	59
b) „Gavrani“	62
8. Samostani	67
a) „Jastrebi“	68
b) „Jezuitske skrivnosti“	71
c) „Loške babnice“	74
9. „Dr. Žlindra“	77
10. „Fanatični janičar“	78
11. Vir posirovelosti	83
12. Šole	87
a) „Klerikalna galeja“	88
b) „Pandurji klerikalizma“	91
c) „Katoliška znanost sleparija“	94
13. Katoliški shod	98
14. Žena	102
15. Mrlič	105
16. Cerkveni pogreb — „gola formal- nost“	107
17. Nebesa	109
18. Odpad od verskih resnic	110
19. „Zloraba prižnice in spovednice“	115
20. Ali so vsi taki?	119
Sklep	120

COBISS 3042x00

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000426848

„Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani“

v Mediatovi hiši, v pritičju, Dunajska cesta štev. 15

vsprejema zavarovanja vsakovrstnih poslopij, premičnin in poljskih pridelkov proti požarni škodi, kakor tudi

✻ zvonov proti poškodbi. ✻

Pojasnila daje in vsprejema ponudbe ravnateljstvo zavarovalnice v pritičju Mediatove hiše na Dunajski cesti v Ljubljani, a tudi po slovenskih deželah nastavljeni poverjeniki.

„Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani“ je edina slovenska zavarovalnica. Zavaruje pod tako ugodnimi pogoji, da se lahko meri z vsako drugo zavarovalnico.

Postavno vloženi ustanovni zaklad jamči zavarovalnceem popolno varnost.

Rojaki, zavarujte svoje imetje pri domačem zavodu!